

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
ЖИТОМИРСЬКИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ**

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ТУРИЗМУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Житомирського економіко-гуманітарного
інституту

Катерина ШАФРАНОВА

«02» вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 1.1 ОСНОВИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ (САМОУПРАВЛІННЯ
НАВЧАННЯМ)**

Освітньо-професійна програма Менеджмент
(назва освітньої програми)

освітнього рівня бакалавр
(назва освітнього рівня)

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 073 Менеджмент
(шифр і назва спеціальності(тей))

Житомирський економіко-гуманітарний інститут

Обсяг, кредитів: 4(120)

Форма підсумкового контролю: залік

Житомир – 2024 рік

Робоча програма «Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)» для студентів за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальністю 073 «Менеджмент».

«27» 08 2024 року – 60 с.

Розробники:

Базиленко Анастасія Костянтинівна – кандидатка психологічних наук, доцентка, начальник управління освітньої діяльності Університету «Україна».

Маслянікова Ірина Вікторівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувача кафедри соціальної роботи та педагогіки.

Бородіна Оксана Сергіївна, доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій, кандидат педагогічних наук.

Викладачі:

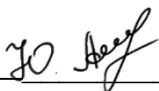
Маслянікова Ірина Вікторівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувача кафедри соціальної роботи та педагогіки

Бородіна Оксана Сергіївна, доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій, кандидат педагогічних наук.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри менеджменту та туризму.

Протокол від «27» серпня 2024 року № 1

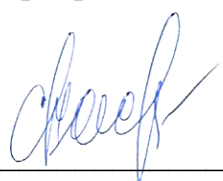
Завідувач кафедри менеджменту та туризму

 Юлія ДИВИНСЬКА
«27» серпня 2024 року

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми «Менеджмент»

«27» серпня 2024 року

Гарант освітньої професійної програми

 Катерина ШАФРАНОВА

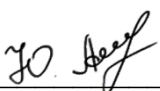
ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2024/2025	2025/2026	2026/2027	2027/2028
Дата засідання кафедри / циклової комісії	27.08.2024			
№ протоколу	1			
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу <http://vo.ukraine.edu.ua/> за адресою:

<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=13722>

Робочу програму перевірено

В.о. завідувача кафедри Юлія ДИВИНСЬКА

ЗМІСТ

1.	ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
2.	МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
3.	РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	7
4.	ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 9	
4.1.	Анотація дисципліни	9
4.2.	Структура навчальної дисципліни	13
4.2.1.	Тематичний план	13
4.2.2.	Навчально-методична картка дисципліни	14
4.3.	Форми організації занять	15
4.3.1.	Теми семінарських занять	15
4.3.2.	Теми практичних занять	15
4.3.3.	Теми лабораторних занять	19
4.3.4.	Індивідуальні завдання	19
4.3.5.	Індивідуальна навчально-дослідна робота	19
4.3.6.	Теми самостійної роботи	23
5.	МЕТОДИ НАВЧАННЯ	24
5.1.	Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності	24
5.2.	Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально- пізнавальної діяльності	24
5.3.	Інклюзивні методи навчання	24
6.	СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	25
6.1.	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень	25
6.2.	Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру	26
6.3.	Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS	27
6.4.	Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS	27
6.5.	Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS	27
6.6.	Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти	29
6.7.	Орієнтовний перелік питань до заліку	29
7.	МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	31
7.1.	Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю	31
7.2.	Глосарій (термінологічний словник)	34
7.3.	Рекомендована література	55
7.4.	Інформаційні ресурси	58
8.	МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 4 кредити ЄКТС	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Вид дисципліни обов'язкова	
Загальний обсяг годин – 120 годин	Спеціальність 073 «Менеджмент»		
Модулів – 1	Спеціалізація (назва)	Цикл підготовки <u>загальний</u>	
Змістових модулів – 2			
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u> (назва)	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи – 6 Відсоток аудиторних занять становить: для денної форми навчання – 37% для заочної форми навчання – 10%	Освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		76 год.	112 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид семестрового контролю: <u>залік</u>	

Примітка.

Програма дисципліни виконується в повному обсязі не залежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми здобуття освіти становить:

1-2 курси навчання ОС «бакалавр» і «молодший бакалавр», ОПС «фаховий молодший бакалавр» та ОКР «молодший спеціаліст» – 20% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти;

3-4 курси ОС «бакалавр», 1-2 курси ОС «магістр» – 25% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

Здобувачі освіти заочної форми здобуття освіти мають виконати 100% програми дисципліни, тобто виконати всі практичні, лабораторні, контрольні роботи, заплановані програмою дисципліни, і прикріпити їх на платформу Інтернет-підтримки освітнього процесу Moodle, а теоретичний матеріал опанувати за наявними матеріалами до лекцій (за винятком вступної ознайомчої лекції). Під час сесії для заочної форми здобуття освіти проводять вступні лекції, консультації та контрольні заходи (заліки та іспити).

Задля підтримки здобувачів освіти заочної форми для здобуття ними усіх запланованих освітньою програмою компетентностей і програмних результатів навчання університет надає додаткову можливість бажаючим здобувачам освіти заочної форми доєднатись за розкладом до аудиторних занять здобувачів освіти денної форми.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: вивчення і використання здобувачем освіти основ самоуправління навчанням як засобу підвищення ефективності і вдосконалення його самоосвітньої діяльності, вибудовування і реалізації траєкторії саморозвитку протягом усього життя.

Завдання дисципліни:

- ознайомлення здобувачів освіти з основами мотивації і самомотивації з метою спонукання їх до ефективного виконання мети і завдань освітнього процесу;
- надання допомоги здобувачам освіти при виборі цілей, встановленні їх пріоритетності і формуванні планів навчання;
- ознайомлення здобувачів освіти із основами самоорганізації навчання з урахуванням їх психофізіологічних особливостей;
- ознайомлення здобувачів освіти із основами формування інформації та її ефективного використання у процесі навчання;
- надання допомоги здобувачам освіти у питаннях самоконтролю навчання;
- визначення місця освіти та самоосвіти у змісті професійної підготовки майбутніх фахівців;
- розкриття сучасних методико-технологічних засад лекційно-семінарсько-практичної форми організації навчання у вищій школі та фаховій передвищій освіті;
- розширення знань щодо організаційно-методичної, освітньої та наукової роботи здобувачів освіти;
- ознайомлення здобувачів освіти із інноваційними технологіями в організації освітнього процесу у вищій школі та фаховій передвищій освіті;
- стимулювання розвитку європейської ідентичності та самоактуалізації здобувачів освіти.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Навчальна дисципліна «Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)» призначена для вивчення здобувачами вищої освіти.

Висвітлюються основи самоуправління здобувача освіти своєю навчальною діяльністю.

Формулюються основні проблеми самоорганізації навчання, визначаються мета, завдання та особливості самоуправління навчанням, розкриваються його функції й техніка виконання практичних вправ.

Грунтовно висвітлюється питання змісту і структури мотивації, стадії мотиваційного процесу і його особливості стосовно навчання, стан мотивації і адаптації студентів-початківців до навчання, пропонуються конкретні рекомендації щодо самомотивації студента до ефективного навчання.

Головна увага зосереджується на принципах і видах планування, виборі цілей навчання і встановленні їх пріоритетності.

Особлива увага приділяється питанням організації навчання, денному розпорядку з використанням індивідуальних біоритмів, організації робочого місця здобувача освіти і його самостійної роботи, видам навчальних записів і раціональному веденню студентських конспектів.

Розкриває функції, види контролю, контроль процесу і результатів навчання, наводить рекомендації щодо підготовки до поточного і семестрового контролю навчання, пропонує методику комплексної оцінки діяльності здобувача освіти.

Дисципліна орієнтована на формування готовності здобувачів освіти, які розпочинають навчання в закладі фахової передвищої чи вищої освіти до самоосвітньої діяльності, до засвоєння знань, умінь, навичок, компетентностей, до аудиторної і самостійної роботи відповідно до завдань, визначених навчальним планом і окремо взятими дисциплінами.

За підсумками вивчення курсу здобувач освіти повинен демонструвати такі результати:

Він має знати:

- основний зміст освітнього процесу у закладі фахової передвищої освіти та у вищій школі;
- види та зміст аудиторної роботи;
- психологічні особливості навчання здобувачів освіти;
- наукові основи інтелектуальної діяльності здобувачів освіти;
- особливості організації самостійної роботи здобувачів освіти та методику її організації;
- можливості застосування інформаційних технологій у навчанні;
- специфіку самоменеджменту як основи організації навчання здобувачів освіти;
- особливості організації взаємодії у ЗВО;

- технології самоорганізації навчання;
- сучасні стратегії ефективного навчання;
- поняття самомотивації та самоконтролю особистості;
- феномен лідерства як елемент процесу розвитку особистості здобувача освіти;
- характеристику основних інноваційних технологій організації пізнавальної діяльності у вищій професійній школі;
- зміст професійних компетентностей.

Він має вміти:

- творчо застосовувати теоретичні знання з дисципліни в організації власної освіти та самоосвіти;
- працювати на лекціях та практичних заняттях;
- застосовувати правила конспектування лекції;
- складати конспект до семінарського заняття;
- застосовувати особливості підготовки до семінарського/практичного заняття;
- доповідати на семінарських заняттях, брати участь у дискусіях;
- складати реферат;
- користуватись дистанційними технологіями навчання, мати навички ефективної роботи на електронних платформах Moodle, Zoom/Google Meet;
- організовувати навчальний матеріал відповідно до сучасних форм впорядкування академічного професійного знання;
- організовувати самостійну роботу з навчальною та науковою літературою;
- застосовувати методику самостійної підготовки до модульного контролю, заліків та іспитів;
- здійснювати самоорганізацію особистості як основу самоменеджменту майбутнього фахівця;
- застосовувати правила організації взаємодії у ЗВО;
- володіти ситуацією, мати сформовані навички стресостійкості;
- планувати свій робочий і вільний час;
- організовувати робоче місце для навчання вдома;
- застосовувати навички лідерства як елемент процесу розвитку особистості здобувача освіти.

Перелік компетентностей та програмних результатів

Загальні компетентності

- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні компетентності

- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації у процесі управління.

Програмні результати

- ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації в різних сферах діяльності організації.
- ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.
- ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

САМОУПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ СТУДЕНТА ЯК ОСНОВА ДЛЯ ПОБУДОВИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ

Тема 1. «Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)» у змісті сучасної освіти

Поняття і зміст дисципліни «Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)». Об'єкт, предмет і завдання курсу. Обґрунтування його актуальності та структури.

Поняття про процес навчання як діяльнісний, пізнавальний і комунікативний. Структура освітнього процесу. Соціальні функції навчання. Конус навчання Едгара Дейла.

Зміст освіти у вищій школі. Студент ЗВО як суб'єкт та об'єкт навчання. Поняття «активність», «навчально-пізнавальна активність», «активізація навчально-пізнавальної діяльності». Розвиток та формування навчально-пізнавальної активності. Принципи, умови та шляхи формування активності студентів.

Особливості навчання за допомогою онлайн-платформи підтримки навчання Moodle. Дистанційне навчання як форма навчання та педагогічна технологія. Організація дистанційної освіти в університетах світу. Інтернет-підтримка освітнього процесу в Україні.

Тема 2. Психологічні особливості навчання студентів

Основні характеристики навчальної діяльності. Процес засвоєння (сприймання, осмислення, розуміння, узагальнення, закріплення, використання) інформації. Роль мотивації в навчальній діяльності студента. Особливості навчальної роботи студентів і передумови її ефективності. Роль уваги для ефективного навчання. Студентська академічна група. Спілкування студентів у груповій навчальній діяльності. Особливості побудови взаємодії студентів із професорсько-викладацьким складом закладу освіти. Особливості міжособистісної взаємодії у студентському середовищі.

Рефлексивна модель вивчення навчальних предметів, її принципи та значення для становлення особистості фахівця. Цілепокладання і подолання супротиву. Проблеми та механізми управління знаннями.

Можливості пам'яті. Ейдетика. Дизайн мислення. Методи активізації мозкової діяльності. Розвиток критичного мислення.

Поняття «неуспішність», «відставання» та їх ознаки, види відставання. Причини неуспішності та відставання. Робота з відстаючими студентами.

Тема 3. Лекція, самостійна та індивідуальна роботи як форми навчання у закладі вищої і фахової передвищої освіти

Поняття лекції як основної форми передачі знань у вищій школі і фаховій передвищій освіті. Види лекцій. Робота здобувача освіти на лекції. Технології

конспектування. Питально-відповідний конспект. Тезовий конспект. Цитатний (текстуальний) конспект. Швидкісний конспект. Організація дискусії та її принципи.

Поняття про форми організації навчання у вищій школі і закладі фахової передвищої освіти. Самостійна робота студента як основна форма організації навчально-професійної діяльності у закладі освіти. Рівні самостійної діяльності студентів. Види самостійних робіт. Самостійна, науково-дослідницька робота студентів, різноманітні її форми (творчі завдання, проєкти, курсові і дипломні роботи). Принципи вибору пошукової системи, способи пошуку інформації в Інтернеті. Каталог, посилання, пошукові покажчики (ключові слова). Розширений пошук. Формулювання запиту для пошукової системи. Основні правила складання плану. Складний, структурований, предметний, тематичний план, план-конспект. Самостійна робота з навчальною та науковою літературою. Підготовка рефератів. Структура реферату. Етапи підготовки і захисту реферату. Вимоги до оформлення реферату. Методика самостійної підготовки студента до модульного контролю, заліків, іспитів. Мистецтво швидкочитання. Методика самостійної підготовки студента до модульного контролю, заліків та іспитів. Методика самостійної підготовки студента до семінарських, практичних і лабораторних занять. Методика самостійного здобуття знань із навчальної і наукової літератури та інтернету.

Тема 4. Практичне, семінарське та лабораторне заняття та їх роль у впровадженні рефлексивної моделі навчання

Поняття практичного заняття як форми навчання у ЗВО. Структура, форма та завдання семінарського (практичного) заняття.

Вимоги до семінарської доповіді студента: самостійність, обґрунтованість власної думки, емоційність, структурованість, логічність, правильність, посилання на джерела та дослідження, дефініювання термінів і понять. Підготовка доповіді та виступ на семінарському/практичному занятті. Візуалізація даних. Можливості мультимедійної репрезентації знань. Особливості вербалізації семінарського виступу. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів. Основні принципи академічної доброчесності та відповідальність за їх порушення.

Семінар як вільна дискусія студентів. Рефлексивна модель проведення семінарів (орієнтація на дослідницький процес, критичне осмислення історичних суджень, усвідомлення неоднозначності та дискусійності конотацій, осягнення тенденцій і внутрішньоісторичних зв'язків, толерантність до поглядів опонента, інтерес до дискусії та дослідження, зваженість, обґрунтованість і контекстуальність позиції доповідача). Місце семінарів у реалізації інтерактивних технологій навчання. Круглий стіл, науковий форум, конференція та їх значення для знайомства студентів із відомими вченими, здобутками їхніх наукових досліджень.

Лабораторні заняття та їх роль у практичній підготовці студента.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ТА САМОНАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Тема 5. Особливості розвитку студента як суб'єкта соціального життя

Роль soft skills для формування конкурентоспроможного фахівця. Емпіричний і теоретичний рівні засвоєння студентами навчального матеріалу. Практика та її види. Можливості працевлаштування за фахом під час навчання. Пріоритети цілісної та визначеної концепції міждисциплінарного підходу. Портрет фахівця очима роботодавця. Дуальне навчання.

SWOT-аналіз як механізм визначення індивідуальної освітньої траєкторії. Вибіркові дисципліни та їх роль у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів. Важливість вивчення іноземних мов. Володіння ІТ-технологіями як невід'ємна ознака сучасного фахівця. Найпопулярніші сучасні методики їхнього вивчення. Розвиток креативного мислення. Розвиток індивідуального творчого потенціалу. Психологія життєвого успіху (ресурси та бар'єри).

Тема 6. Сутність та особливості освітнього процесу у вищій школі та фаховій передвищій освіті

Неперервне навчання. Бакалаврат, магістратура, аспірантура, докторантура як елементи системи освіти. Кваліфікований робітник, фаховий молодший бакалавр, бакалавр – можливість навчатись паралельно і за скороченим терміном. Інформальна та неформальна освіта.

Особливості вищої і фахової передвищої освіти, організації освітнього процесу у вищій школі. Сучасні тенденції розвитку освіти. Рівні та ступені вищої освіти і фахової передвищої освіти. Стандарти вищої і фахової передвищої освіти. Освітні програми. Студент ЗВО чи ФК як суб'єкт та об'єкт навчання. Модульна модель викладання у ЗВО і ФК. Система оцінювання за шкалою ЄКТС.

Тема 7. Самоменеджмент як основа організації навчання студента

Сутність поняття самоменеджменту студента. Функції, напрями, форми самоменеджменту. Самоорганізація особистості студента як основа самоменеджменту майбутнього фахівця. Основні принципи тайм-менеджменту для студентів. Найкращі методи управління часом (Метод Айві Лі, Метод карток, Метод 1-3-5, GTD – Getting Things Done, Bullet Journal, Метод Pomodoro). Фази працездатності. Біоритми. Правила організації робочого місця студента.

Поняття самомотивації, причини демотивації. Уміння володіти ситуацією, стресостійкості. Способи та прийоми самомотивації. Рефреймінг. Самоконтроль. Основні методи досягнення та розвитку самоконтролю. Творче мислення. Сучасні стратегії ефективного навчання. Стратегія №1: повторюйте. Прокрастинація. Методи подолання прокрастинації. Стратегія №2: чергування.

Стратегія №3: формулювання питань до матеріалу. Стратегія №4: поєднання. Стратегія №5: конспектування.

Формування самокерованої, самостійної особистості. Функції самокерівництва навчанням. Автономність.

Тема 8. Особливості організації взаємодії в закладі освіти

Особливості побудови взаємодії студентів із професорсько-викладацьким складом закладу освіти. Розвиток навичок ефективного спілкування. Особливості поведінки у конфліктних ситуаціях та способи їх розв'язання. Структурні складові технології навчання (цілі навчання, зміст освіти, засоби педагогічної взаємодії, студент і викладач, результат діяльності).

Участь у самоврядуванні, соціальних акціях, волонтерстві тощо як механізм розвитку soft skills. Лідерство як елемент процесу розвитку особистості студента. Поняття та сутність лідерства. Класичні та сучасні теорії лідерства. Розвиток ініціативності, енергійності.

Міжпредметні зв'язки:

«Україна в контексті світового розвитку», «Основи наукових досліджень та академічного письма», «Психологія», «Вступ до спеціальності».

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань	
	денна форма							заочна форма								
	Усього	аудиторна					самостійна робота	Усього	аудиторна					самостійна робота		
		у тому числі							у тому числі							
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальна робота			лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальна робота			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Змістовий модуль 1.																
Самоуправління навчанням студента як основа для побудови індивідуальної освітньої траскторії																
Тема 1. «Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)» у змісті сучасної освіти	12, 5	2		1			9,5	14	2					14	AP, I3, CP	
Тема 2. Психологічні особливості навчання студентів	14, 5	4		1			9,5	14						14	AP, I3, CP	
Тема 3. Лекція, самостійна та індивідуальна роботи як форми навчання у закладі вищої і фахової передвищої освіти	15, 5	4		2			9,5	15						14	AP, I3, CP	
Тема 4. Практичне, семінарське та лабораторне заняття та їх роль у впровадженні рефлексивної моделі навчання	15, 5	4		2			9,5	15						14	AP, I3, CP	
Модульний контроль															тести	
Разом за змістовим модулем 1	58	14	-	6	-		38	58	2	0				56		
Змістовий модуль 2.																
Організаційні засади навчання та самонавчання здобувачів освіти																
Тема 5. Особливості розвитку студента як суб'єкта соціального життя	15, 5	4		2			9,5	16	4	2				14	AP, I3, CP	
Тема 6. Сутність та особливості освітнього процесу у вищій школі та фаховій передвищій освіти	15, 5	4		2			9,5	16							14	AP, I3, CP
Тема 7. Самоменеджмент як основа організації навчання студента	15, 5	4		2			9,5	16							14	AP, I3, CP
Тема 8. Особливості організації взаємодії в закладі освіти	15, 5	4		2			9,5	14							14	AP, I3, CP
Модульний контроль	1							1							Залік у формі тестів	
Разом за змістовим модулем 2	62	16	-	8	-		38	62	4	2				56		
Усього годин	120	30		14			76	120	6	2				112		

Примітки: AP – аудиторна робота, CP – самостійна робота, I3 – індивідуальне завдання.

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год, лекції – 30 год, практичні заняття – 14 год, індивідуальні заняття – 30 год, самостійна робота – 76 год, підсумковий контроль – 1 год.

Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			
Назва модуля	Самоуправління навчанням студента як основа для побудови індивідуальної освітньої траскторії				Організаційні засади навчання та самонавчання здобувачів освіти			
Кількість балів за модуль	15 балів				30 балів			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	«Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)» у змісті сучасної освіти	Психологічні особливості навчання студентів	Лекція, самостійна та індивідуальна роботи як форми навчання у закладі вищої і фахової передвищої освіти	Практичне, семінарське та лабораторне заняття та їх роль у впровадженні рефлексивної моделі навчання	Особливості розвитку студента як суб'єкта соціального життя	Сутність та особливості освітнього процесу у вищій школі та фаховій передвищій освіті	Самоменеджмент як основа організації навчання студента	Особливості організації взаємодії в закладі освіти
Теми практичних занять								
Самостійна робота	4 бали				4 бали			
Тести (модульний контроль)	10 балів				7 балів			
Підсумковий контроль	Залік 30 балів							

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	«Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)» у змісті сучасної освіти	1
2.	Психологічні особливості навчання студентів	1
3.	Лекція, самостійна та індивідуальна роботи як форми навчання у закладі вищої і фахової передвищої освіти	2
4.	Практичне, семінарське та лабораторне заняття та їх роль у впровадженні рефлексивної моделі навчання	2
5.	Особливості розвитку студента як суб'єкта соціального життя	2
6.	Сутність та особливості освітнього процесу у вищій школі та фаховій передвищій освіти	2
7.	Самоменеджмент як основа організації навчання студента	2
8.	Особливості організації взаємодії в закладі освіти	2
Разом:		14

Орієнтовний перелік завдань для практичних занять

Практична робота № 1

Тема 1. «Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)» у змісті сучасної освіти

Навчальні завдання:

1. Обґрунтувати актуальність вивчення навчальної дисципліни «Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)».
2. Розкрити функціональні можливості електронної платформи MOODLE.
3. Показати застосування методу Ейзенхауера для визначення пріоритетності завдань, занесених у план робочого дня.
4. Скласти план за допомогою методу «Альпи».
5. Написати есе на одну з тем за вибором:
 - «Вміння управляти собою та його роль у навчальній діяльності»;
 - «Лінощі та сила волі у здобутті майбутнього фаху»;
 - «Запорука успіху в навчанні».

Практична робота № 2

Тема 2. Психологічні особливості навчання студентів

Навчальні завдання:

1. Показати на власному прикладі «поглиначів» часу та рекомендації щодо заощадження часу.
2. Зробити порівняльний аналіз онлайн- та офлайн форм навчання (написати сильні та слабкі сторони, спільні та відмінні риси).
3. Провести діагностику власної навчальної мотивації та описати отримані результати за допомогою «Методики для діагностики навчальної мотивації студентів» (Реан, Якунін). Режим доступу: https://www.eztests.xyz/tests/personality_badmaeva/.
4. Розписати у щоденнику цілепокладання одну/декілька власних цілей за будь-якою методикою: SMART, Метод Брайана Трейси, Метод Інтелект карток та ін.
5. Запропонувати вправи мнемотехніки та виконати в навчальній аудиторії.
6. Запропонувати вправи на емоційне розвантаження під час навчання та виконати в навчальній аудиторії.

Тема 3. Лекція, самостійна та індивідуальна роботи як форми навчання у закладі вищої і фахової передвищої освіти

Навчальні завдання:

1. Скласти порівняльну таблицю форм навчання за прикладом:

	Лекція	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Визначення			
Мета			
Ф-ція викладача			
Ф-ція студента			

2. Скласти план-конспект лекції у вигляді мультимедійної презентації (вибір теми за власним бажанням).
3. Скласти особисту систему скорочень для конспектування лекцій.

4. Запропонувати по одному завданню до самостійної та індивідуально-дослідної роботи із дисципліни ОНС (за обраною темою).

Тема 4. Практичне, семінарське та лабораторне заняття та їхня роль у впровадженні рефлексивної моделі навчання

Навчальні завдання:

1. Скласти порівняльну таблицю форм навчання за прикладом:

	Практичне заняття	Семінарське заняття	Лабораторне заняття
Визначення			
Мета			
Ф-ція викладача			
Ф-ція студента			

2. Підготувати доповідь-виступ із одного з питань дисципліни ОНС та розкрити на власному прикладі особливості складання успішної доповіді.
3. Розкрити базові принципи та ефективні інструменти складання мультимедійної презентації в навчальних цілях.
4. Запропонувати теми круглих столів із дисципліни ОНС.

Тема 5. Особливості розвитку студента як суб'єкта соціального життя

Навчальні завдання:

1. Написати 10 асоціацій, пов'язаних зі словом «студент».
2. Зробити аналіз навчального плану, за яким ви навчаєтесь, та обрати 5 цікавих для себе дисциплін із циклу професійної підготовки. Аргументувати свій вибір.
3. Зробити аналіз навчального плану, за яким ви навчаєтесь, та обрати 5 цікавих для себе дисциплін із циклу вибіркових. Аргументувати свій вибір.
4. Написати портрет фахівця за своєю спеціальністю очима роботодавця.

5. Навести 5 прикладів життєвого успіху (на власному прикладі або прикладі життя іншої людини).
6. Написати есе на тему: «Мої сильні та слабкі сторони».
7. З'ясувати загальний рівень своїх потенційних можливостей за допомогою методики САМОАЛ. Режим доступу: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/11prishak_osnovy_psiholog_pedagogiki_labpraktik/5.html.

Тема 6. Сутність та особливості освітнього процесу у вищій школі та фаховій передвищій освіті

Навчальні завдання:

1. Зробити огляд «знайомство» із трьох ЗВО в Україні чи за кордоном за схемою:
 - назва ЗВО;
 - рік заснування;
 - кількість та назва спеціальностей;
 - ступені освіти;
 - вартість навчання.
2. Зробити доповідь на одну із запропонованих тем:
 - Особливості вищої і фахової передвищої освіти в Україні;
 - Формальна, неформальна та інформальна освіта в Україні;
 - Стратегічні завдання реформування вищої освіти в Україні;
 - Зміст та завдання вищої освіти в Україні;
 - Зміст та завдання фахової передвищої освіти в Україні.
3. Охарактеризувати систему оцінювання за шкалою ЄКТС.
4. Здійснити оцінювання навчальних досягнень однокурсників за шкалою ЄКТС, аргументуючи свою відповідь.

Тема 7. Самоменеджмент як основа організації навчання студента

Навчальні завдання:

1. Підготувати 3-5 рекомендацій щодо ефективного планування робочого часу.
2. Написати правила організації свого власного робочого місця.
3. Підготувати вправи, спрямовані на подолання стресу/формування стресостійкості. Виконати їх у навчальній аудиторії.
4. Підготувати вправи, спрямовані на подолання прокрастинації. Виконати їх у навчальній аудиторії.
5. Підготувати 3-5 правил самомотивації.
6. Провести діагностику емоційного інтелекту за методикою Н. Холла. Режим доступу: <https://www.pdau.edu.ua/content/diagnostyka-emociynogo-intelektu-n-holl>.

7. Провести діагностику за методикою «Хто я? Капітан? Рульовий? Пасажир?». Режим доступу: <http://um.co.ua/3/3-7/3-70047.html>.
8. Провести діагностику за методикою Чи спостережливі ви? Режим доступу: <http://um.co.ua/10/10-6/10-61764.html>.

4.3.3.

Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

4.3.4. Індивідуальні завдання

4.3.5. Індивідуальна навчально-дослідна робота

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності здобувача освіти, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНДР прилюдним захистом навчального проєкту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання: конспект із теми (модуля) за заданим планом (2 бали); конспект із теми (модуля) за планом, який здобувач освіти розробив самостійно (3 бали); анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (3 бали); повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (2 бали); повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття з теми, аналіз інформації, самостійні дослідження (3 бали); дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (5 балів). Дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – 10 балів.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Також ІНДЗ може бути виконане у формі тез (20 балів). Обсяг тез – до 5 сторінок. Формат аркуша – А-4; шрифт – Times New Roman; розмір шрифту – 14 кегль; інтервал – 1,5.

Тези починаються з ініціалів і прізвища автора, які друкуються жирними, звичайними літерами у верхньому правому куті. Через інтервал, по центру,

великими жирними літерами подається назва. Через інтервал, з абзацу, починається основний текст.

Посилання в тексті подаються в квадратних дужках. Перша цифра вказує номер за переліком посилань, що даються за алфавітним порядком у кінці тексту, після коми через інтервал друкується номер сторінки цитованого джерела (напр. [1, 245]). Перелік посилань подається в кінці статті після слова «Література» (по центру жирними літерами).

Тези обов'язково повинні містити такі елементи: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання порушеної автором проблеми; виділення раніше невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячуються тези; постановка мети і виокремлення завдань; виклад основного матеріалу; висновки і перспективи подальших досліджень у напрямку представлених тез.

Критерії оцінювання ІНДЗ (дослідження у вигляді реферату)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	6 балів
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	4 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	3 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	3 бали
Разом:		20 балів

**Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату:
шкала оцінювання національна та ECTS**

Оцінка за 100- бальною системою		Оцінка за національно ю шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
24 – 30 та більше	відмінно	5	A	відмінно
16 – 23	добре	4	BC	добре
8 – 15	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 7	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

Теми рефератів:

1. Невирішені питання щодо проблем навчання студента.
2. Суть, зміст і структура мотивації навчання.
3. Стадії мотиваційного процесу навчання.
4. Стан мотивації навчання студентів.
5. Особисті фактори мотивації навчання, власна мотиваційна структура.
6. Адаптація до навчання студентів-першокурсників.
7. Особиста практика використання мотивації навчання.
8. Методи підвищення ефективності мотивації навчання.
9. Особисте уявлення про свою майбутню спеціальність.
10. Самоуправління навчанням, його суть і особливості.
11. Значення часу в процесі навчання, особистий капітал часу студента, інвентаризація часу.
12. Цикл самоуправління навчанням і техніка його виконання.
13. Початок навчання у закладі вищої освіти: досягнення і проблеми (на особистому прикладі).
14. «Особистий капітал часу» студента, його розподіл у процесі навчання.
15. Цілі навчання у ЗВО (на особистому прикладі).
16. Процес постановки і формулювання цілей навчання.
17. Особисте ставлення до самоуправління навчанням: переваги і труднощі.
18. Процес планування і його значення у навчанні.
19. Система планування навчання.
20. Складання планів за допомогою методу «Альпи».
21. Особисте планування часу і шляхи його вдосконалення.
22. Методи підвищення ефективності організації навчання студента.
23. Принципи і методи організації робочого дня студента.
24. Організація робочого дня студента і шляхи її вдосконалення.
25. Власний досвід використання біоритмів у процесі навчання.
26. Суть і значення самостійної роботи.
27. Основні види і зміст самостійної роботи.
28. Планування та організація самостійної роботи.

29. Конспект, принципи і методи його ведення.
30. Особистий досвід складання студентського конспекту, шляхи вдосконалення.
31. Види навчальних записів і їх характеристика.
32. Раціональне читання і швидкочитання, їх види і значення для студента.
33. Методи роботи з книгою.
34. Інформація і комунікація, їх роль у процесі навчання.
35. Контроль процесу і результатів навчання.
36. Методи підготовки до практичних і семінарських занять
37. Заліково-екзаменаційна сесія і підготовка до неї.
38. Особисті шляхи підвищення ефективності навчання на основі самоуправління.
39. Самоуправління навчанням і його значення для майбутнього фахівця.
40. Роль і значення використання мультимедійних засобів у системі навчання студентів-першокурсників.
41. Позитивні і негативні аспекти комп'ютеризації освітнього процесу підготовки фахівців із вищою освітою.
42. Правомірність використання виразу «Не можна навчити, а можна навчитися» в системі підготовки фахівців.
43. Суть і особливості «Я-дисциплін» і їх значення в системі підготовки фахівців.
44. Роль і значення запровадження дистанційного навчання в системі інклюзивної освіти в умовах епідемії коронавірусу та/чи військового стану.
45. Підготовка до публічного виступу.
46. Місце і роль самоменеджменту в процесі професійної підготовки.
47. Прийоми розвитку пам'яті.
48. Нові методики навчання швидкісного читання.
49. Психологія студентської групи.
50. Теорія і практика формування лідера.

4.3.6. Теми самостійної роботи

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1.	«Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)» у змісті сучасної освіти	5
2.	Психологічні особливості навчання студентів	5
3.	Особливості розвитку студента як суб'єкта соціального життя	5
4.	Сутність та особливості освітнього процесу у вищій школі	5
5.	Лекція як основна форма навчання у закладі вищої освіти	5
6.	Практичне заняття і його роль у впровадженні рефлексивної моделі навчання	5
7.	Самостійна та індивідуальна робота здобувача освіти	5
8.	Самоменеджмент як основа організації навчання студента	5
9.	Особливості організації взаємодії у ЗВО	5
10.	Ознаки навчально-дослідної роботи студентів	5
11.	Розрізнення навчально-дослідної та науково-дослідної роботи студентів	5
12.	Напрями організації НДРС	5
13.	Форми організації та проведення НДРС в університеті	5
14.	Зміст роботи наукових гуртків та проблемних семінарів	5
15.	Самомотивація та самоконтроль	6
Разом:		76

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Самоуправління навчанням студента як основа для побудови індивідуальної освітньої траєкторії			
Тема 1. «Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)» у змісті сучасної освіти (9,5 год)	Самостійна робота	1	I-II
Тема 2. Психологічні особливості навчання студентів (9,5 год)	Самостійна робота	1	III-IV
Тема 3. Лекція, самостійна та індивідуальна роботи як форми навчання у закладі вищої і фахової перед вищої освіти (9,5 год)	Самостійна робота	1	V-VI
Тема 4. Практичне, семінарське та лабораторне заняття та їх роль у	Самостійна робота	1	VII- VIII

впровадженні рефлексивної моделі навчання (9,5 год)			
Всього: 38 год.	Всього: 4 балів		
Змістовий модуль 2. Організаційні засади навчання та самонавчання здобувачів освіти			
Тема 5. Особливості розвитку студента як суб'єкта соціального життя (9,5 год)	Самостійна робота	1	IX-X
Тема 6. Сутність та особливості освітнього процесу у вищій школі та фаховій передвищій освіті (9,5 год)	Самостійна робота	1	XI-XII
Тема 7. Самоменеджмент як основа організації навчання студента (9,5 год)	Самостійна робота	1	XIII-XIV
Тема 8. Особливості організації взаємодії в закладі освіти (9,5 год)	Самостійна робота	1	XV
Всього: 38 год.	Всього: 4 балів		
Разом: 76 год.	Разом: 8 балів		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– словесні: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), пояснення, розповідь, бесіда;

– наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– практичні: вправи.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота із книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

– навчальні дискусії;

– створення ситуації пізнавальної новизни;

– створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод "вибуху", метод природних наслідків і трудовий метод.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається із двох 2 модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем вищої освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача вищої освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою.

	Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач вищої освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачу вищої освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачу вищої освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Макс имал ьна кільк ість балів за один ицю	Модуль 1		Модуль 2	
		кільк ість один иць	макс имал ьна кільк ість балів	кільк ість один иць	макс имал ьна кільк ість балів
I. Обов’язкові					
1.1. Відвідування лекцій	0	0	0	0	0
1.2. Відвідування практичних занять	0	0	0	0	0
1.3. Робота на практичному занятті	5-10	4*5	20	3*10	30
1.4. Виконання завдань для самостійної роботи	1	4	4	4	4
1.5. Виконання модульної роботи	10	1	10	1	10
1.6. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)					
Максимальна кількість балів за обов’язкові види роботи: 78					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання					
2.1. Підготовка тез на конференцію	10				
2.2. Участь у науковій студентській конференції	5				
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 15					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 100					

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

**6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс:
шкала оцінювання національна та ECTS**

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
66 – 70 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
58 – 65	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
45 – 57	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
30 – 44	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 29		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.4. Оцінка за залік: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
17 – 20 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
12 – 16	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
8 – 11	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
4 – 7	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 3		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

**6.5. Загальна оцінка з дисципліни:
шкала оцінювання національна та ECTS**

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>

60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.6. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота		Залік	Сума
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2		
T1-T4	T5-T8	30	100
30	40		

6.7. Орієнтовний перелік питань до заліку

1. Здатність людини до набуття, оновлення та розвитку знань і вмінь, до адаптації до змін в оточуючому середовищі протягом усього життя – це.
2. Раціональне визначення того, як людина збирається досягти поставлених перед собою цілей, – це функція
3. Термінові/важливі справи, термінові/менш важливі справи, менш термінові/важливі справи, менш термінові/менш важливі справи – це критерії визначення пріоритетності за.
4. Самоуправління навчанням –
5. Головна мета лекції – це ...
6. Цілі навчання – це ...
7. Правильно сформульовані цілі навчання мають бути:
8. Конспект лекції – це ...
9. Контроль навчання поділяється на такі види:
10. Мета контролю навчання – це ...
11. Контроль навчання – це:
12. Найважливішою умовою ефективності самостійної роботи є її:
13. Відповідно до поставленої мети завдання семінарських занять полягають у тому, щоб:
14. Головна мета практичного заняття – це ...

15. Форма навчального заняття, під час якого викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів):
16. Перелік тем семінарських занять визначає:
17. Підсумковий контроль включає:
18. Міміка – це ...
19. Жести – це ...
20. Рефлексія – це ...
21. Креативність – це ...
22. Мотивація навчання – це ...
23. Мотиви в процесі навчання можуть мати характер:
24. У процесі навчання прийнято виділяти:
25. Зовнішня винагорода – це те, що:
26. Цілі навчання в системі мотивації – це ...
27. Активність у процесі навчання означає:
28. Пізнання в процесі навчання означає:
29. Адаптація до навчання – це ...
30. З наведених нижче факторів мотивації навчання найбільш ефективним можна вважати:
31. Суть біоритмів полягає в тому, що фізичні, психічні та інтелектуальні кондиції студента:
32. Мета контролю навчання – це ...
33. Контроль процесу навчання – це вид контролю, який:
34. До основних принципів підготовки до підсумкового контролю належить:
35. До основних функцій контролю навчання належать:
36. Основними традиційними видами навчальних занять у ЗВО є:
37. Зорієнтована на розкриття сутності навчального предмету, його предмету і завдань, змісту, взаємозв'язку з іншими дисциплінами, а також сприяння зацікавленості предметом:
38. Передбачає розкриття певної теми навчальної програми дисципліни:
39. Застосовується перед або під час виробничих практик, виконанням дипломних робіт або складанням державних іспитів:
40. ... або лекція-дискурс – це викладу матеріалу в діалозі двох викладачів:
41. На ... використовуються демонстраційні матеріали, форми наочності, які не лише доповнюють словесну інформацію, а й самі виступають носіями змістовної інформації:
42. Метою проведення навчання за моделлю ... є отримання від групи в короткий час великої кількості варіантів відповідей:
43. Навчання – це

44. Виховання – це ...
45. Активний процес взаємозалежної і взаємозумовленої діяльності суб'єктів та об'єктів навчання та виховання – це ...
46. Система набування знань, навичок, умінь, способів мислення і діяльності – це ...
47. Рівень освіченості, ступінь оволодіння глибиною, широтою і змістом знань, навичок і вмінь – це ...
48. ... – це цілеспрямований, систематичний і безперервний процес удосконалення розумової, психічної, фізичної і професійної діяльності студента:
49. ... – це новий напрям думки, твердження або розгорнута модель, що відображає ті чи інші відносини або зв'язки діяльності ЗВО:
50. ... – це система критичних поглядів на реальну вишівську дійсність і відповідного пошуку та пропозиції нових конструктивних ідей.

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів вищої освіти з інвалідністю

1. Робоча навчальна програма з дисципліни.
2. Силабус із дисципліни.
3. Підручники та навчальні посібники.
4. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.
5. Контрольні роботи з дисципліни у формі тестів для перевірки рівня засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу.
6. Конспекти лекцій.
7. Презентації лекцій.
8. Відеозаписи лекцій.
9. Засоби унаочнення (обладнання, інвентар, макети, таблиці, дидактичні матеріали та ін.).
10. Технічні засоби навчання (ноутбук, мультимедійний проектор тощо).

Методичне забезпечення інклюзивного навчання

1. Методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю.
2. Дистанційні програми навчання для здобувачів освіти із порушеннями слуху та опорно-рухового апарату.
3. Спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю.
4. Забезпечення осіб із порушеннями зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами.
5. Наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю.
6. Дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

7.2. Глосарій (термінологічний словник) Глосарій

Абстракція (лат. abstractio – видалення, відволікання) – процес пізнавальної діяльності, який полягає в уявному виділенні одних властивостей предметів та явищ і відволіканні від інших.

Автоматизм (грец. automatos – самодіючий) – у психології єдиний безупинний розумовий, мовний чи руховий акт, що відбувається без участі свідомості.

Авторитарне виховання – виховна концепція, що передбачає підпорядкування вихованця волі вихователя.

Авторитет (нім. Autoritat, від лат. autoritas – влада) – беззастережне значення і вплив будь-якої особи чи групи в організації, засноване на знаннях, моральних чеснотах, життєвому досвіді і традиціях.

Агресивне поводження (франц. agressif – зухвалий, войовничий, від лат. aggredior – нападаю) – дії, що мають на меті заподіяння моральної чи фізичної шкоди іншим.

Адаптація (від середвіч. лат. adaptatio – пристосування, приладжування) – здатність організму пристосовуватися до різних умов зовнішнього середовища.

Акмеологія (грец. акме – пік, вершина, вища ступінь чого-небудь, що цвіте, сила) – галузь наукового знання, об'єктом вивчення якої є людина в динаміці її саморозвитку, самовдосконалення, самовизначення в різних життєвих сферах самореалізації.

Аксіологія – теорія, що описує і пояснює людські цінності. Становлення аксіології як самостійної дисципліни було пов'язане з витісненням ціннісної проблематики з науки нового і новітнього часу.

Активна життєва позиція – свідоме ставлення до громадського обов'язку, що ґрунтується на засвоєних моральних, цивільних і професійних переконаннях, коли єдність слова і діла стають повсякденною нормою поведінки. Важливий орієнтир у навчально-виховній діяльності закладів вищої освіти.

Активність особистості (лат. activus – діяльний) – діяльне ставлення людини до світу, здатність людини робити суспільно важливі перетворення матеріального і духовного середовища на основі освоєння суспільно-історичного досвіду людства; виявляється у творчій діяльності, вольових актах, спілкуванні.

Альтруїзм (франц. altruisme, від лат. alter – інший) – моральний принцип, що передбачає християнське ставлення до інших людей, безкорисливе служіння їм і готовність до самозречення в ім'я їхнього добробуту.

Аналіз (грец. analysis – розкладання, розчленовування) – прийом у процесі навчання, який полягає у вивченні кожного елемента чи сторони явища як частини цілого, розчленовуванні досліджуваного предмета чи явища на складові елементи, виділення в ньому окремих сторін. Взагалі аналіз існує у двох формах: розумових операцій і практичної дії.

Аналогія в навчанні (грец. analogia – відповідність) – вид розумової діяльності; виявлення властивостей одного предмета на підставі його подібності до іншого.

Анотація – стисла характеристика змісту літературного джерела.

Аперцепція – залежність сприйняття нових відчуттів і вражень від минулого досвіду, запасу знань і загального змісту попереднього психічного життя людини, що у свою чергу є результатом впливу на неї зовнішнього середовища.

Безперервна освіта – філософсько-педагогічна концепція, відповідно до якої освіта розглядається як процес, що охоплює все життя людини. У теорії та практиці безперервної освіти особливо акцентується увага дорослих на можливості навчання після отримання базової освіти.

Бібліографічний запис – це опис друкованого твору, що містить відомості про його автора, назву твору, місце видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок.

Бібліографічні джерела інформації – сукупність літературно оформлених праць.

Бібліотека – зібрання літературних джерел інформації і приміщення для їх зберігання.

Біоритм – один із механізмів, який дозволяє організму пристосуватись до змінних умов життя.

Види контролю у навчанні. Застосовується попередній, поточний, повторний, періодичний і підсумковий контроль.

Види самостійної роботи: 1) репродуктивні – такі, що дозволяють засвоїти матеріал, але не розвивають творчої активності студента; 2) творчі – мають творчий характер, передбачають власні методи вирішення проблемних ситуацій; 3) комбіновані – містять елементи творчості й репродукції.

Види цілей залежно від терміну їх виконання – довгострокові, середньострокові й короткострокові.

Вимоги до навчальної інформації: 1) точність; 2) періодичність надходження; 3) повнота або достовірність; 4) доступність; 5) корисність.

Винагорода – все те, що конкретний студент вважає цінним та бажаним для себе, чого він прагне досягти і чим би хотів володіти.

Випуски – дослівні, документальні, точні записи певного тексту літературного джерела, які здебільшого робляться після осмислення матеріалу.

Виховання соціальне – цілеспрямоване створення умов (духовних, матеріальних, організаційних) для розвитку людини. Виховання у вузькому значенні – цілеспрямована діяльність, покликана сформувати у дітей та юнацтва систему якостей особистості, поглядів та переконань. Виховання в локальному значенні – вирішення якої-небудь конкретної виховної задачі (наприклад, виховання суспільної активності, колективізму і т.п.).

Вища освіта – результат засвоєння такої сукупності систематизованих знань і навичок діяльності, яка дозволяє самостійно і відповідально вирішувати дослідницькі і практичні задачі, творчо використовуючи і розвиваючи досягнення культури, науки і техніки.

Встановлення пріоритетів у виборі цілей – встановлення пріоритетності, послідовності виконання навчальних завдань і справ згідно з їх значущістю.

Заклади вищої освіти (ЗВО) надають вищу освіту особам, що навчаються за програмами різного рівня для задоволення освітніх потреб і професійної підготовки в різних галузях економіки, культури, охорони здоров'я, науки; ведуть дослідницьку роботу, перепідготовку і підвищення кваліфікації фахівців.

Візуальна грамотність (англ., visual literacy) – напрямок у сучасній педагогіці, що досліджує проблеми розвитку навичок користування візуальною й аудіовізуальною інформацією.

Вік – період розвитку людини, який характеризується сукупністю специфічних закономірностей формування організму й особистості. Вік являє собою якісно особливий етап, якому властивий ряд змін, що визначають своєрідність структури особистості на даному ступені розвитку.

Воля – свідоме регулювання людиною своїх дій і вчинків, що вимагають подолання перешкод; здатність до внутрішніх зусиль, необхідних для досягнення поставленої мети і виконання необхідної для цього діяльності. Здійснюючи вольову дію, людина протистоїть власній лінії, непевності, сумнівам, а також впливам і перешкодам, які надходять із зовнішнього середовища.

Вправа – планомірно організоване повторне виконання дії (розумової чи практичної) з метою її засвоєння. Вправа лежить в основі набуття тих чи інших навичок і умінь. Ефективність вправ багато в чому залежить від методики їхньої організації. Повторне виконання дій саме по собі не удосконалює їхнє виконання (наприклад, поганий почерк людини, що пише щодня, може навіть погіршуватися).

Всебічний розвиток особистості – гуманістичний ідеал виховання, що склався в епоху Відродження у руслі культурного руху гуманістів. У повсякденній свідомості – це талановита людина, здатна до різних видів діяльності, яка відрізняється від тих, хто виявляє свої здібності тільки в одній галузі.

Головна діяльність – діяльність, виконання якої визначає виникнення і формування основних психологічних рис людини на даному етапі розвитку її особистості. Нею може бути, наприклад, навчальна або освітня діяльність.

Грамотність – визначений ступінь володіння людиною навичками читання і писання відповідно до граматичних норм рідної мови. Конкретний зміст поняття “грамотність” змінювався історично, розширюючись зі

зростанням суспільних вимог до розвитку індивіда: від елементарних умінь читати, писати, рахувати і т.п. до володіння мінімумом суспільно необхідних знань, умінь і навичок (так звана функціональна грамотність).

Деду́кція (лат. deductio – виведення) – перехід від загального знання про предмети даного класу до знання про окремий предмет даного класу; один із методів пізнання. Дедуктивні висновки можна використовувати для передбачення студентами на основі загальних закономірностей, фактів, які ще не настали, для обґрунтування та доказів тих чи інших положень, а також при перевірці припущень та гіпотез.

Демонстра́ція (лат. demonstratio – показ) – наочний метод навчання, використання якого забезпечує спрямованість уваги студентів на істотні (не випадково виявлені) характеристики досліджуваних предметів, явищ і процесів.

Дискусія (лат. discussio – розгляд, дослідження). Метод навчання, що підвищує інтенсивність і ефективність освітнього процесу за рахунок активного включення тих, кого навчають, у колективний пошук істини.

Ділова гра – це форма відтворення предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності фахівця, моделювання таких систем відносин, які характерні для цієї діяльності як цілого

Діяльність – динамічна система взаємодій людини з навколишнім світом, у результаті яких вона досягає свідомо поставлених цілей, що з'являються внаслідок виникнення певних потреб.

Добові біоритми впливають на працездатність студента протягом доби. В залежності від цього студентів можна поділити 1) на «жайворонків» – найбільша продуктивність у ранкові години; 2) «голубів» – найбільша продуктивність в обідні години; 3) «сов» – найбільша продуктивність у вечірні години.

Доповідь студентів – вид самостійної роботи, використовується в ході навчальних занять. У процесі підготовки доповіді у студентів формуються навички дослідницької роботи.

Екскурсія навчальна, (лат. excursio – поїздка, прогулянка) – форма організації освітнього процесу, що дозволяє проводити спостереження і вивчення різних предметів і явищ у природних умовах чи у музеях, на виставках та ін.

Експеримент (лат. experimentum – досвід, проба) – у педагогіці й психології один із основних (поряд зі спостереженням), методів наукового пізнання, за допомогою якого в контрольованих і керованих умовах досліджуються явища дійсності. У психолого-педагогічних дослідженнях експеримент спрямований на виявлення змін у поведінці людини при планомірному маніпулюванні факторами, що визначають цю поведінку (перемінними).

Емоції (лат. emoveo – потрясаю, хвилюю) – переживання людиною її відносин до навколишнього світу і самої себе. Емоції виявляються у вигляді задоволення, радості, страху і т.п. Тісно пов'язані з потребами, емоції

Емоційний інтелект – це здатність розуміти, усвідомлювати і управляти

власними емоціями, своєю мотивацією, думками і поведінкою, регулювати свій емоційний стан, а також це вміння управляти емоційними станами інших людей, помічати їхні актуальні потреби, співпереживати і розвивати їхні сильні сторони.

Забування – процес, що призводить до втрати чіткості і зменшення обсягу закріпленого в пам'яті матеріалу, неможливості відтворити, а в крайніх випадках навіть пригадати те, що було відомо з минулого досвіду. Забувається в першу чергу те, що не застосовується, не повторюється, до чого немає інтересу, що перестає бути для людини істотним. Деталі забуваються швидше. Довше зберігаються в пам'яті загальні положення і висновки. Матеріал, який закріплюється механічно, без достатнього розуміння й особистісного ставлення, забувається швидше.

Завдання самоуправління навчанням полягають у визначенні конкретних цілей і складанні планів навчання, раціональній організації навчання, встановленні контролю за досягненням поставлених цілей і визначення необхідних ресурсів для забезпечення навчання.

Запам'ятовування – один із основних процесів пам'яті, який полягає у закріпленні відчуттів, образів сприйняття, представлень, думок, дій і переживань. Запам'ятовування – основа накопичення, збереження та відтворення людиною свого досвіду. Розрізняють логічне та механічне запам'ятовування, випадкове та довільне. Необхідною умовою випадкового запам'ятовування яких-небудь об'єктів є дія з ними. Найбільш продуктивне довільне (навмисне) запам'ятовування.

Засвоєння – процес прийому, переробки та збереження отриманих знань і застосування їх у нових ситуаціях вирішення практичних і теоретичних задач, тобто використання знань у формі уміння на основі цих знань вирішувати нові задачі. За визначенням С.Л. Рубінштейна, «процес міцного засвоєння знань – центральна частина процесу навчання. За своїм механізмом це психологічно дуже складний процес. Він аж ніяк не зводиться до пам'яті чи до міцності запам'ятовування.

Засоби навчання – обов'язковий елемент оснащення освітнього процесу, який складає разом зі змістом освіти його інформаційно-предметне середовище. Поряд із цілями, змістом, формами і методами навчання засоби навчання є одним із головних компонентів дидактичної системи. До основних груп засобів навчання належать натуральні об'єкти, зображення і відображення, описи предметів і явищ, технічні засоби навчання (див. Технічні засоби навчання).

Застосування знань, умінь та навичок – найважливіша умова підготовки студентів до життя, шлях встановлення зв'язку теорії з практикою в освітній діяльності. Застосування стимулює навчальну діяльність, викликає впевненість у своїх силах. Знання стають засобом впливу на предмети і явища дійсності, а уміння й навички – знаряддям практичної діяльності тільки в процесі їхнього застосування.

Звичка – автоматизована дія, виконання якої у визначених умовах стало потребою. Формується в результаті кількаразового виконання дії на тій стадії засвоєння, коли при її виконанні вже не виникає яких-небудь труднощів

вольового чи пізнавального характеру. При цьому вирішальне значення набуває спричинене самим функціонуванням дії фізичне та психічне самопочуття, яке створює позитивний емоційний тон.

Здатність – психічний і фізичний стан індивіда, завдяки якому він готовий до успішного виконання визначеного виду продуктивної діяльності. Здібності – індивідуально-психологічні особливості особистості, які є умовою успішного виконання визначеної діяльності. Розрізняють загальні і спеціальні здібності. Загальні здібності – це властивості розуму, що лежать в основі різноманітних спеціальних здібностей, виділених відповідно до тих видів діяльності, в яких вони виявляються (техніці, музиці, художні здібності і т.п.). Визнаючи вирішальну роль діяльності і виховання в розвитку здібностей, неправомірно недооцінювати їхньої природної основи. Ефективним може бути лише те виховання, яке враховує своєрідність природних особливостей людини та її обдарованість. Високий ступінь обдарованості, що є передумовою видатних досягнень у діяльності, називається талантом. Геніальність – вищий ступінь обдарованості; вона виявляється у творчості, що має історичне значення для суспільства.

Зміст мотивації навчання – широкий комплекс елементів, основу яких складають потреба, мотиви, дія, мета і винагорода.

Зміст освіти – педагогічно адаптована система знань, умінь і навичок, а також досвіду творчої діяльності й емоційно-ціннісного ставлення до світу, засвоєння якої забезпечує розвиток особистості.

Знання – результат процесу діяльності пізнання, перевірене суспільною практикою і логічно оформлене його відображення у свідомості людини. Знання – категорія, що відбиває зв'язок між пізнавальною і практичною діяльністю людини. Знання виявляються в системі понять, суджень, уявлень та образів, орієнтованих дій та ін., що має визначений обсяг і якість.

Зона найближчого розвитку – розбіжності між рівнем актуального розвитку (він визначається ступенем труднощів задач, розв'язуваних студентом самостійно), і рівнем потенційного розвитку (якого студент може досягти, вирішуючи задачі під керівництвом викладача й у співробітництві з однолітками).

Ідеал (франц. *ideal*, від грец. *idea* – ідея, прототип) – образ досконалості, найбільш коштовного і величного, у культурі, мистецтві, відносинах між людьми, моральна й абстрактна підстава морального боргу, критерій поділу добра і зла. Зміст ідеалу часто складається як альтернатива дійсності, як внутрішній протест проти існуючого порядку речей.

Інвентаризація цілей – перевірка кількісними методами досяжності поставлених цілей.

Інвентаризація часу – перевірка витрат часу кількісними методами за видами діяльності студента, ключ до успішного самоуправління навчанням.

Індивідуальна освітня траєкторія – це результат реалізації особистісного потенціалу студента в освіті через здійснення відповідних видів діяльності.

Індивідуальні завдання по окремих дисциплінах (реферати, розрахункові, графічні, курсові, дипломні проєкти чи роботи і т.п.) передбачаються навчальним планом і видаються студентам у терміни, встановлені програмою навчального предмета.

Ініціатива (франц. initiative, від лат. initium – початок) – почин, внутрішнє спонукання до нових форм діяльності, що відіграє провідну роль в якій-небудь дії.

Ініціативність – здатність особистості до самостійних суспільних починань, ініціативи, активності і заповзятливості.

Інструктаж (лат. instruire – навчати, наставляти) – вид пояснення та пред’явлення завдання викладачем на початку практичного (лабораторного) заняття. Включає елементи бесіди, показу прийомів роботи, порядку дій, демонстрацію предметів праці, технологічних процесів, а також продуктів праці (готових виробів, деталей), наочного приладдя та ін.

Інтелект (лат. intellectus – розум, розуміння, розум) – сукупність здібностей індивіда, які забезпечують раціональне пізнання, мислення та дію.

Інтерес (лат. interest – має значення, важливо) – прагнення до пізнання об’єкта чи явища, до оволодіння тим чи іншим видом діяльності. Інтерес носить вибірковий характер, виступає одним із найбільш істотних стимулів набуття знань, розширення світогляду, запорукою справді творчого відношення до роботи.

Іспити (екзамени) (лат. examen – зважування, іспит) – одна з традиційних форм перевірки знань здобувачів освіти. Вперше з’явилися у Китаї близько 200 років до н.е. – 200 років н.е. і застосовувалися для добору чиновників.

Інформація – повідомлення про стан справ, відомості про що-небудь, необхідні для пізнання.

Кваліфікаційні роботи. *Дипломний проєкт* – кваліфікаційна робота, присвячена вирішенню виробничих задач, більшість із яких відносяться до проєктних і проєктно-конструкторських професійних функцій випускника. Передбачається виконання технічного завдання, ескізного та технічного проєктів, робочої, експлуатаційної, ремонтної документації й ін.

Кваліфікація (лат. gualis – який за якістю і facio – роблю) – рівень розвитку здібностей працівника, який дозволяє йому виконувати трудові функції визначеного ступеня складності у конкретному виді діяльності.

Колоквіум (лат. collocvium – розмова, бесіда) – одна з форм навчальних занять, бесіди зі студентами для з’ясування знань. Колоквіум виконує контрольну-навчальну функцію. Він особливо доречний, коли дисципліна читається 2-3 семестри, а підсумковий контроль передбачений один.

Компетентність – необхідний обсяг і рівень знань, а також досвід у визначеному виді діяльності.

Компетенції – вміння використати знання, навички, досвід у конкретно заданих умовах, досягнувши при цьому максимально позитивного результату.

Комплексна оцінка діяльності студента враховує такі показники: успішність студента; планування навчання; організацію навчання; роботу з

навчальною інформацією; контроль навчання.

Комплексна система навчання (лат. *complexus* – зв’язок, сполучення) – спосіб побудови змісту освіти та організації процесу навчання на основі єдиного сполучного стрижня (наприклад, знайомства з визначеним колом явищ життєдіяльності, вивчення структури господарювання в регіоні).

Конкретизація (лат. *concretus* – згущений, ущільнений, сформований) – включення досліджуваного явища (поняття, події і т.п.) через абстрактне поняття в різноманіття дійсних зв’язків і відносин; один із прийомів пізнання. На відміну від абстракції, конкретизація припускає відтворення повного знання про реальний предмет.

Конспектування (лат. *conspectus* – огляд, нарис) – короткий письмовий виклад статті, книги, лекції, що включає в себе основні положення та їхнє обґрунтування фактами, прикладами та ін.

Конспект лекцій – стислий, послідовний виклад основного змісту лекції, записаний у розповідній формі, позбавлений подробиць та повторів.

Конспект літературного джерела – короткий письмовий виклад змісту літературного джерела (книги, твору, доповіді тощо), що має за мету зв’язний і послідовний переказ змісту прочитаного.

Конструювання (лат. *construo* – створюю) – процес створення моделі, машини, споруди, технології з виконанням моделей і розрахунків. Розрізняють конструювання: розумове – система розумових операцій, графічне, предметно-маніпуляційне моделювання чи створення дослідного зразка.

Контрольні заходи. Поточний контроль у ЗВО здійснюється під час проведення практичних, лабораторних і семінарських занять та вирішує задачу перевірки підготовленості студента до виконання конкретних аспектів майбутньої роботи фахівця.

Креативність – творчий початок людини, її винахідливість; продуктивна оригінальність інтелекту; суб’єктивна сторона творчості. Визначення «креативні» (знання, технології і т.д.) служить синонімом поняття «творчі».

Кредит – інформаційний обсяг навчального матеріалу, який із урахуванням термінів засвоєння студентами окремих навчальних елементів (відповідно психофізіологічним нормам засвоєння при використанні оптимальних форм, методів і засобів навчання та контролю), може бути засвоєний за 54 години навчального часу (сума годин аудиторної і самостійної роботи студента протягом тижня в умовах України).

Кредитно-модульна система, основні терміни та поняття і їхнє визначення у кредитно-модульній системі організації освітнього процесу. Суть модульного навчання полягає у тому, що студент більш самостійно, ніж за умов традиційного навчання, працює над запропонованою йому програмою засвоєння навчальної дисципліни. І в цьому сенсі студент «вимушено» переводиться кредитно-модульною системою в позицію справжнього суб’єкта освітнього процесу.

Кредитно-модульна система навчання – сплановане по роках навчання, яке ґрунтується на переважно самостійному засвоєнні кожним студентом числа

кредитів, які відповідають змісту кредитно-модульних програм навчальних предметів і вимогам проходження практик.

Кредитний модуль – закінчений блок (обсяг) інформації, який повинен засвоїти студент, чи навчальна діяльність, яку потрібно виконати студенту кредитними модулями.

Кредит – числове вираження навантаження, що відповідає одиницям навчальної дисципліни (виду діяльності) студента. Відбиває відносний обсяг навчальної роботи студента при вивченні конкретної навчальної дисципліни відносно усього обсягу, передбаченого кредитно-модульною програмою. Фіксується у ціні та нормі кредиту.

Ціна кредиту – виражене в академічних годинах навантаження студента в конкретному ЗВО (за конкретною спеціальністю). Фіксує обсяг виконання студентом навчального навантаження (трудомісткість).

Норма кредиту виражається в балах чи інших показниках. Це максимально можлива кількість балів, яку може набрати студент, виконуючи своє навчальне навантаження в кредитному модулі. Визначає якість залікового кредиту у прийнятій у ЗВО системі оцінювання.

Академічна сумісність навчальних дисциплін вимагає узгодження програми і науково-інформаційного забезпечення (бібліографії) курсу, вихідної підготовки студента, а також узгодження мети, задач і кредитної ваги курсу (числа предметів у курсі, основних методів викладання і навчання, форм самостійної роботи студента і відмінностей на національному та міжнародному рівнях).

Змістовний модуль – це сукупність навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові та подана в освітньо-професійній програмі підготовки фахівців (ОПП).

Модуль – це структурно-логічний, самостійний розділ навчальної дисципліни, який включає частину теоретичного курсу разом із відповідними практичними, лабораторними й семінарськими заняттями і визначеним обсягом різноманітної самостійної роботи студента.

Навчальна дисципліна – сукупність залікових модулів, що підлягає підсумковому контролю. Трудомісткість дисципліни визначається заліковими кредитами.

Критерій рівня мотивації до навчання – кількість годин, які витрачає студент за день на самостійну підготовку до занять.

Культура поведінки – сукупність сформованих, соціально значимих якостей особистості, повсякденних вчинків людини в суспільстві, заснована на нормах моральності, етики та естетичної культури. Значною мірою є метою і результатом навчально-виховної діяльності у різних закладах системи освіти, включаючи ЗВО.

Курсова робота – вид самостійної роботи з курсу для розширення теоретичних знань і практичних навичок студента.

Лабораторні заняття, лабораторні роботи (лат. labor – праця, робота) – один із видів самостійної практичної роботи та досліджень студентів у вищій

школі з метою поглиблення та закріплення теоретичних знань, розвитку навичок самостійного експериментування.

Лекція (лат. lectio – читання) – систематичний, послідовний, монологічний виклад вчителем (викладачем, лектором) навчального матеріалу, як правило, теоретичного характеру. Лекція у ЗВО – головна ланка дидактичного циклу навчання.

Мета курсу «Самоуправління навчанням» – вивчення і використання студентом основ самоуправління навчанням як засобу підвищення його ефективності і самовдосконалення в період його перебування у ЗВО.

Метод «Альпи» – метод планування навчання, який охоплює п'ять стадій: 1) складання завдань; 2) визначення тривалості їх виконання; 3) резервування часу; 4) прийняття рішень щодо пріоритетів; 5) контроль.

Метод читання QS – 3R є одним із найбільш відомих і ефективних, який можна використовувати за трьохступеневою або п'ятиступеневою системою обробки інформації.

Модель Портера-Лоулера – процесуальна теорія мотивації, яка об'єднує елементи теорії очікування і теорії справедливості. Вона включає п'ять змістовних величин: зусилля, очікування, результативність, винагороду, задоволення.

Модель потреб К. Альдерфера – змістовна теорія мотивації, яка об'єднує три групи потреб: існування, соціальні потреби й особисте зростання.

Методика роботи з підручником повинна враховуватися студентом як у ході освітнього процесу у ЗВО, так і вдома. Щоб ця робота була ефективною, враховуються такі дидактичні умови:

- самостійна та колективна робота з підручником – необхідні елементи аудиторних занять, а не тільки домашньої роботи;
- для організації діяльності студентів на занятті необхідно ретельно підбирати як фрагменти підручника, так і методи роботи з ними. Час, що відводиться на роботу з підручником, залежить від підготовленості студента.

Міждисциплінарні зв'язки у навчанні відбивають комплексний підхід до виховання та навчання, дозволяють виокремлювати як головні елементи змісту освіти, так і взаємозв'язки між навчальними предметами.

Міркування – розумовий процес, спрямований на обґрунтування якого-небудь положення чи одержання нового висновку з декількох посилок.

Міцність засвоєння знань – один із принципів навчання. Результатом міцного засвоєння знань є утворення у студентів стійких структур знань, що відбивають об'єктивну реальність; студенти вміють актуалізувати та використовувати одержані знання.

Мислення – активний процес відображення суб'єктом навколишнього світу, здатність цілеспрямовано, опосередковано й узагальнено пізнавати істотні зв'язки, відношення між предметами та явищами; створювати нові ідеї, прогнозувати події та дії. Вихідний рівень пізнання – безпосереднє почуттєве відображення у формі відчуття, сприйняття, представлення та ін

Моделювання: 1) метод дослідження об'єктів за допомогою моделей-аналогів визначеного фрагмента природної чи соціальної реальності; 2)

побудова та вивчення моделей реально існуючих предметів і явищ та абсолютно нових об'єктів.

Мотив (лат. moveo – рухаю) – усвідомлене чи неусвідомлене спонукання до діяльності. Властивість, яку набуває у конкретній ситуації матеріальний чи ідеальний предмет (об'єкт), на який спрямована діяльність і заради якого вона здійснюється.

Мотивація навчання – процес впливу на студента сукупності внутрішніх і зовнішніх факторів, які спонукають його до навчання, визначають поведінку, форми навчання, надають цій діяльності спрямованості на досягнення цілей вищої школи.

Мотиви – (франц. motif, від лат. moveo – рухаю) – спрямовуючі чинники діяльності, які складаються під впливом умов життя суб'єкта і визначають спрямованість його активності, відчуття у студента нестачі чого-небудь, що спонукає його до відповідної дії (поведінки), яка має спрямованість на досягнення мети.

Навичка – дія, яка виконується під час здійснення визначеної діяльності і яка завдяки багаторазовим повторенням стає автоматичною та виконується без контролю свідомості. Навичка – дія, у складі якої окремі операції стали автоматизованими в результаті вправ. Будь-яка діяльність людини завжди здійснюється свідомо.

Навчальна мотивація – окремий вид мотивації, включеної до навчальної діяльності. З віком відбувається розвиток потреб і мотивів, зміна домінуючих потреб. Інтерес до педагога, до навчання (як емоційного переживання, задоволення пізнавальної потреби) – важливий компонент навчальної мотивації. Найважливішою передумовою створення інтересу до навчання є виховання широких соціальних мотивів діяльності, розуміння її змісту, усвідомлення важливості досліджуваних процесів для власної діяльності.

Навчальні заняття. Основні види навчальних занять у ЗВО: лекція, лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття, а також консультація.

Навчання – спільна та цілеспрямована діяльність педагога та студентів, у ході якої здійснюється розвиток особистості, її навчання та виховання.

Навчання вмінню визначати мету (цілепокладання). Відомі загальні умови виконання студентом процедури визначення мети. У тому числі: наявність пізнавального прагнення студента; визначення ним предмета своєї мети; уміння студента визначити свій зв'язок із предметом мети; представлення ним образу передбачуваного результату своєї діяльності стосовно предмета мети; вербальне (словесне) формулювання мети; передбачення і прогнозування того, як буде досягатися мета; наявність засобів для досягнення мети; співвідношення одержуваних результатів з метою; коригування поставленої мети.

Навченість – індивідуальні показники швидкості та якості засвоєння людиною знань, умінь і навичок у процесі навчання. Навченість людини є одним із основних показників її готовності до навчання, до засвоєння знань чи стихійно цілеспрямоване в умовах якої-небудь освітньої системи. В основі

навченості – рівень розвитку пізнавальних процесів (сприйняття, уяви, пам'яті, мислення, уваги та мови), мотиваційно-вольової та емоційної сфер особистості, а також розвиток похідних від них компонентів навчальної діяльності.

Неуспішність – більш низький, у порівнянні з передбаченим навчальною програмою, рівень засвоєння учнями змісту освіти. Неуспішність стоїть на перешкоді подальшого навчання. Оскільки до змісту освіти входять не лише знання, уміння та навички, але також і досвід творчої діяльності та сформованості відносин особистості, які не підлягають формальній оцінці, але мають відношення до неуспішності, – неуспішність не можна ототожнювати з незадовільними оцінками. Неуспішність – це явище більш широкого плану, пов'язане з істотними недоліками загальної культури та вихованості студентів.

Нормативний термін навчання – термін навчання за денною (очною) формою, необхідний для засвоєння особою нормативної та вибіркової частин змісту навчання, установлений стандартом вищої чи фахової передвищої освіти.

Область (галузь) освіти – це група споріднених за ознаками спільності галузей знань, що є фундаментом вищої освіти та професійної підготовки.

Об'єктивні фактори адаптації студента – комплекс факторів, а саме: бар'єр між середньою і вищою школою; збільшений обсяг та інший характер інформації, яку треба засвоїти; слабкий розвиток або повна відсутність умінь і навичок самоуправління навчанням.

Організація робочого місця – сукупність оснащення робочого місця технічними засобами і предметами навчання, їх розташування в певному порядку.

Освіта – процес педагогічно організованої соціалізації, здійснюваної в інтересах особистості і суспільства. В освіті поєднуються навчання та виховання, які забезпечують культурну наступність поколінь і готовність людини до виконання соціальних і професійних ролей. Навчання і виховання – сторони єдиного процесу освіти.

Освіта як система включає різні елементи і зв'язки між ними: окремі необхідні підсистеми керування організацію, кадри та ін. Ця система характеризується метою, змістом, структурованими навчальними програмами.

Освітні рівні вищої освіти – характеристика вищої освіти на основі ознак ступеня сформованості інтелектуальних властивостей особистості, достатніх для одержання кваліфікації, що відповідають визначеному освітньому рівню. Освітній рівень вищої освіти (нині молодший бакалавр, бакалавр, магістр та доктор філософії (наук) – характеристика вищої освіти на основі ознак ступеня сформованості знань, умінь і навичок особистості, що забезпечують її здатність виконувати завдання, обов'язки професійної діяльності визначеної складності. Рівні професійної діяльності –

характеристика професійної діяльності відповідно до ознак оволодіння особистістю визначеною сукупністю знань, умінь і навичок.

Освітній процес – педагогічно обґрунтована, послідовна, безупинна

зміна станів суб'єктів навчання у спеціально організованому середовищі з метою досягнення ними освітніх результатів.

Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації.

Освітньо-професійна програма (ОПП) повинна містити: перелік освітніх компонентів; їх логічну послідовність; вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою; кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані програмні результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти.

Освіченість – результат отримання людиною освіти, в першу чергу співвідноситься із практикою і вмінням застосовувати отримані знання.

Основні труднощі адаптації до навчання – не відпрацьована звичка до систематичної роботи, навчання уривками; нерозуміння тонкощів вивчення навчального матеріалу; небажання доводити почату справу до кінця; відсутність в уявленні студента понять головного і другорядного; критичне ставлення студентів молодших курсів до порад і рекомендацій викладачів, батьків і старших товаришів.

Особистість – людина як учасник історично-еволюційного процесу, що виступає носієм соціальних ролей і володіє можливістю вибору життєвого шляху, в ході якого нею здійснюється перетворення природи, суспільства та себе самої.

Особливості мотивації навчання полягають у зміні психологічних, духовних та інтелектуальних якостей особистості у процесі оволодіння певним видом знань, більшою роллю внутрішніх видів винагороди, ніж зовнішніх.

Оцінка – констатація цінності (значимості) якого-небудь об'єкта. Висловлення, яке виражає ціннісне відношення до об'єкта: відношення позитивне (схвалення, перевага і т.п.) чи негативне (осуд, неприйняття і т.п.).

Пам'ять – психофізіологічний процес, що виконує функції закріплення, збереження та подальшого відтворення минулого досвіду (у вигляді образів, думок, дій та почуттів).

Пам'яті розвиток і шляхи її тренування. Пам'ять дитини приблизно до 4-х років є мимовільною. Якщо в дитини 1-го року враження зберігаються 1-2 тижні, то до кінця 3-х років вони можуть зберігатися до одного року. У дошкільному віці основне місце, як і раніше, займає мимовільна пам'ять. Поряд із образною пам'яттю у дошкільнят розвивається і словесно-логічна пам'ять. До 5-ти років у дитини виявляються довільні процеси пам'яті, формуються початкові уміння запам'ятовувати та пригадувати.

Педагогіка (від грец. paidagogike te'achne, майстерність, від pais, род. падіж від paidos – дитя, дитина, і ago – веду) – галузь науки, яка розкриває сутність, закономірності освіти, роль освітніх процесів у розвитку особистості,

яка розробляє шляхи та способи підвищення їхньої результативності. Зміст педагогіки, уявлення про її статус та основні категорії змінювалося з розвитком гуманітарних і природничих наук.

Педагогіка вищої школи – галузь педагогічної науки, яка вивчає теоретичні і практичні проблеми розвитку особистості студентів та їхньої професійної підготовки у ЗВО. Предметом педагогіки вищої школи є освітній процес у вищій школі.

Педагогічна взаємодія – процес, що відбувається між педагогом і його студентами у ході освітньої роботи та спрямований на розвиток їхньої особистості. Взаємодія – філософська категорія, що відбиває загальний сутнісний зв'язок усього живого. У педагогічній науці педагогічна взаємодія виступає і як одне із ключових понять, і як науковий принцип.

Перевірка знань, умінь і навичок ґрунтується на розумінні суті цих новоутворень, які з'явилися у процесі навчання, за рахунок застосування придатних для цього способів. Знання – результат пізнавальної діяльності людини, відбитий в її свідомості у вигляді уявлень, фактів, понять, законів, теорій.

Перевірка й оцінка (знань, умінь і навичок студентів) – процес виявлення та порівняння на тому чи іншому етапі навчання результатів навчальної діяльності з вимогами, обумовленими навчальними програмами. Виражається у формі оцінки (у балах) чи у словесному (оціночному) судженні педагога.

Переконання – усвідомлена потреба особистості, яка спонукає її діяти у відповідності зі своїми ціннісними орієнтаціями. Зміст потреб, які виступають у формі переконань, відбиває визначене розуміння природи та суспільства.

Письмові роботи студентів – вид самостійних робіт, виконуваних за завданням і під керівництвом педагога. Застосовуються під час навчання. За дидактичними цілями, прийомами виконання, ступенем самостійності студентів письмові роботи дуже різноманітні.

Підсумкова атестація випускників. Відповідно до освітньо-професійних програм підготовки магістрів, бакалаврів, молодших бакалаврів і фахових молодших бакалаврів передбачається у формі здачі комплексних випускових іспитів та/чи захисту дипломних робіт (проектів).

Пізнання – відтворення у свідомості (індивідуальній та колективній) характеристик об'єктивної реальності.

План – стисла форма нотування навчальних записів, в якій відображено перелік основних питань, висловлених у книзі чи на лекції.

Планування навчання – система заходів, які передбачають порядок, послідовність і терміни виконання навчальних завдань.

Поведінка – сукупність дій, зовнішній прояв життєдіяльності живих істот, у т.ч. людини. У повсякденній мові та педагогічній практиці традиційно прийняте більш вузьке трактування поведінки як дотримання людиною загальноприйнятих правил взаємин і виконання визначених форм дій (навчальних, професійних та ін.).

«Поглиначі» часу – негативні звички, які заважають студенту ефективно використовувати власний час на виконання навчальних завдань.

Показник якості вищої освіти – кількісна характеристика якостей особистості випускника ЗВО, яка розглядається стосовно до визначених умов навчання та сфери майбутньої соціальної діяльності.

Порівняння – одна з розумових операцій, складається у зіставленні пізнаваних об'єктів за деякою підставою з метою виявлення подібності і розходження між ними. За допомогою порівняння виявляються кількісні та якісні характеристики предметів, встановлюються зв'язки між предметами та явищами, класифікується, упорядковується й оцінюється зміст буття та пізнання. Порівняння використовується також як засіб для пояснення певного поняття (абстрактного) іншим, більш конкретним.

Потреби – внутрішні стани, які виражають залежність живого організму від конкретних умов існування; основне джерело активності особистості. Виникнення потреб спонукає особистість до активного пошуку шляхів їхнього задоволення, потреби стають внутрішніми збудниками діяльності – мотивами. Потреби людини принципово відмінні від потреб тварин.

Практична підготовка студентів ЗВО – обов'язковий компонент програми для одержання рівня освіти, який має на меті набуття студентом професійних умінь і навичок.

Практичні роботи – один із видів навчальної діяльності студентів, за метою і завданням близький до лабораторних робіт. Систематичне виконання практичних робіт – важливий засіб оволодіння такими розумовими операціями, як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, досягнення зв'язку теорії та практики у навчанні, розвитку пізнавальних сил і самостійності студентів. Практичні роботи сприяють конкретизації та закріпленню знань

Працездатність – потенційна можливість людини виконувати яку-небудь діяльність на досить високому рівні ефективності протягом тривалого часу. У залежності від переваги в роботі фізичних чи розумових зусиль розрізняють працездатність розумову та фізичну.

Принципи освітнього процесу визначаються освітньою діяльністю студента. *Принцип особистісної цілеспрямованості* учня ґрунтується на розумінні того, що освіта кожного студента здійснюється на основі та з урахуванням його особистих навчальних цілей. *Принцип вибору індивідуальної освітньої траєкторії*: студент має право на усвідомлений та погоджений із педагогом вибір основних компонентів своєї освіти: змісту, цілей, задач, темпу, форм і методів навчання, особистісного змісту освіти, системи контролю й оцінки результатів. *Принцип мети предметних основ освітнього процесу*: основу змісту освітнього процесу складають фундаментальні предметні об'єкти, які забезпечують можливість суб'єктивного особистісного пізнання їх студентами пізнання (грец. meta – те, що стоїть «за»).

Принцип Ейзенхауера – експрес-метод встановлення пріоритетності за такими критеріями, як швидкість і важливість навчальних завдань.

Принципи денного розпорядку – це понад 20 принципів і правил, які диференційовано використовуються в різні частини дня. Основні з них: 1) перевіряти план дня; 2) розпочинати навчання в один і той же час; 3) вранці

займатися складними та важливими справами; 4) фіксувати строки виконання завдань; 5) відхиляти справи, що виникають додатково; 6) своєчасно робити паузи; 7) контролювати час та плани; 8) завершувати невиконане; 9) самоконтролювати виконане за день; 10) планувати наступний день.

Принципи і правила навчання: 1) систематичність; 2) плановість; 3) поступовість; 4) повторення; 5) режим навчання й відпочинку; 6) організація робочого місця; 7) створення належних умов навчання; 8) використання знань на практиці; 9) природні біоритми; 10) підтримка оточення.

Принципи і правила планування навчання включають понад двадцять принципів і правил, виконання яких дозволяє підвищити ефективність планування. Основними з них є: ведення обліку часу, співвідношення 60:40; аналіз витрат часу; зведений план навчання; письмова форма планування; фіксування результатів; встановлення пріоритетів і термінів виконання у навчанні.

Принципи правильної постановки цілей: 1) реальність; 2) гнучкість; 3) вимірюваність; 4) конкретність; 5) сумісність; 6) прийнятливість.

Природний експеримент – метод психолого-педагогічного дослідження; експеримент, введений педагогом непомітно для учасника в його ігрову, трудову чи навчальну діяльність. Результати природного експерименту обробляються шляхом якісного аналізу отриманих даних. Точний кількісний аналіз таких результатів практично не застосовується.

Проблема – ситуація в ході діяльності, яка містить протиріччя наукового, організаційного чи іншого характеру і являє собою перешкоду, що виникає у процесі досягнення суб'єктом цілеспрямованого результату своєї діяльності. Постановка навчальної проблеми відіграє важливу роль в освітньому процесі у вищій школі.

Проблемне навчання – навчання вирішенню нестандартних задач, у ході якого ті, кого навчають, засвоюють нові знання, уміння і навички. Навчання, при якому викладач, систематично створюючи проблемні ситуації й організовуючи діяльність студентів задля вирішення навчальних проблем, забезпечує оптимальне сполучення їх самостійної пошукової діяльності із засвоєнням готових висновків науки.

Прогнозування (грец. prognosis – передбачення, пророкування) – розробка прогнозів, тобто ймовірних суджень про стан якого-небудь явища у майбутньому. Прогнозування в освіті – частина соціального прогнозування, що включає (у широкому суспільствознавчому аспекті) прогнози соціологічного, екологічного, демографічного, етнографічного, культурологічного, медичного, правового, етичного, психологічного й іншого характеру.

Програма навчальна – засіб фіксації змісту освіти на рівні навчальної дисципліни. Програма спрямовує діяльність педагога та студентів, укладачів підручників і навчальних посібників, способів використання. Повна реалізація та перевірка програми можливі за допомогою складеного на її основі підручника.

Проект – обмежена в часі дія, яка здійснюється для створення унікального продукту чи послуги. Обмеження в часі означає, що будь-який

проект має свій визначений термін початку та закінчення. Унікальність полягає у тому, що продукт чи послуга принципово відрізняються від інших аналогічних продуктів чи послуг. У проекті розробляють те, чого не було раніше.

Професійна орієнтація – інформаційна й організаційно-практична діяльність родини, закладів освіти, державних, суспільних і комерційних організацій, що забезпечують допомогу юнацтву, молоді, населенню взагалі у виборі чи підборі (зміні) професії з урахуванням індивідуальних інтересів кожної особистості та потреб ринку праці. Координується спеціалізованими профорієнтаційними службами, у складі яких діють центри, бюро, кабінети та ін.

Професійна освіта – підготовка фахівців визначеної кваліфікації для роботи в певній галузі професійної діяльності. Як і загальна освіта, професійна освіта орієнтована на розвиток особистості. Але специфічна мета полягає в адаптації студентів до особливостей обраної сфери праці в інтересах реалізації здібностей та пріоритетів особистості.

Професійне самовизначення молоді – процес формування особистістю свого ставлення до професійно-трудої сфери та спосіб його самореалізації через узгодження особистісних і соціально-професійних потреб.

Професія (лат. *professio* – офіційно зазначене заняття, від *profiteor* – повідомляю своєю справою) – вид трудової діяльності людини, яка володіє комплексом спеціальних теоретичних знань і практичних навичок, що набуті в результаті цілеспрямованої підготовки та досвіду роботи.

Процес навчання – педагогічно обґрунтована, послідовна, безупинна зміна актів навчання, у ході якої зважаються задачі розвитку та виховання особистості. У процесі навчання беруть участь у взаємозалежній діяльності його суб'єкти – педагог та студент.

Психіка (грец. *psychikos* – щиросердечний) – властивість високоорганізованої матерії; форма відображення суб'єктом об'єктивної реальності. Психіка людини являє собою єдність суб'єктивного й об'єктивного. Суб'єктивність психіки обумовлена тим, що психіка завжди належить суб'єкту, залежить від рівня його розвитку та низки індивідуальних особливостей, виражає його ставлення до навколишнього світу. Об'єктивний характер психіки визначається тим, що вона являє собою реальний процес діяльності, наслідком якої є формування у людини визначеної картини об'єктивного світу.

Психологія (від грец. *psyche* – душа та *logos* – навчання, наука) – наука про закони та механізми розвитку і функціонування психіки як особливої форми життєдіяльності, опосередкованої суб'єктивним образом зовнішньої реальності й активним ставленням до неї.

Режим дня – раціональне чергування періодів праці й відпочинку

студента і оптимальний розподіл навантаження в окремі періоди робочого дня.

Результати навчання (програмні) – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Реферат – вид самостійної роботи студента, в якому висвітлена певна тема в формі огляду відповідних літературних джерел.

Річні біоритми – зміна активності організму студента впродовж року.

Рефлексія у навчанні (від лат. reflexio – звертання назад) – процес самопізнання суб'єктом внутрішніх психічних актів і станів. Почуттєво пережитий процес усвідомлення суб'єктом освіти своєї діяльності; необхідна умова для того, щоб студент і педагог бачили схему організації освітньої діяльності, конструювали її відповідно зі своїми цілями та програмами, усвідомлювали проблеми та інші особливості процесу формування знань, умінь і навичок.

Рівень вимог – бажаний рівень досягнень особистості, пов'язаний із її самооцінкою; визначається ступенем труднощів тих завдань, які особистість перед собою ставить. Оцінка рівня вимог виробляється з погляду їх адекватності – відповідності реальним можливостям людини. Формування рівня вимог визначається не тільки передбаченням успіху чи невдачі, але й, насамперед, тверезим, а іноді – неусвідомлюваним урахуванням та оцінкою минулих успіхів та невдач.

Рівень професійної діяльності – характеристика професійної діяльності за ознаками визначеної сукупності професійних задач і обов'язків (робіт), що виконує працівник. Більш високий рівень мусить бути притаманним випускникам вищої школи.

Розвиток особистості відбувається у загальному контексті її «життєвого шляху» (С.Л. Рубінштейн), що визначається як історія формування та розвитку особистості у визначеному суспільстві, розвитку людини як сучасника визначеної епохи й однолітка визначеного покоління.

Розвиток психічний – становлення специфічно людських вищих психічних функцій у процесі життєдіяльності дитини та юнака. Кожен новий ступінь розвитку закономірно впливає за попереднім. Тоді як перехід від одного ступеня до іншого обумовлений не тільки зовнішніми, але й внутрішніми чинниками.

Розуміння – важлива складова частина мислення, що полягає у здатності осягати (схоплювати) суть власних станів, а також сутність сприйнятих явищ і подій, матеріальних об'єктів і зміни ситуації у навколишньому світі.

Роль – стійкий комплекс форм поведінки, що відповідає визначеній функції особистості у соціальних відносинах. Людина як суспільна істота вступає з іншими людьми у різноманітні відносини (міжособистісні, політичні, економічні, професійні та ін.).

Самоактуалізація – процес розвитку та дозрівання, споконвічно закладених в організмі й особистості задатків, потенцій та можливостей.

Самовизначення – центральний механізм становлення особистісної зрілості, яка полягає в усвідомленому виборі людиною свого місця у системі соціальних відносин

Самовиховання – свідомо, цілеспрямована діяльність людини щодо вдосконалення своїх позитивних якостей та подолання негативних. Потреба у самопізнанні, самоаналізі та самооцінці починає виявлятися у підлітковому віці. В юнацькому віці, коли особистісні якості значною мірою сформовані, самовиховання стає більш цілеспрямованим та усвідомленим.

Самоврядування студентське – форма організації життєдіяльності студентів, яка забезпечує розвиток їхньої самостійності у прийнятті та реалізації рішень для досягнення суспільно значимих цілей. Відносини педагогів та студентів у процесі самоврядування будуються на принципах співробітництва.

Самоконтроль – свідомо регуляція людиною власних станів, спонукань та дій на основі зіставлення їх із деякими суб'єктивними нормами та уявленнями. Становлення самоконтролю – один із центральних механізмів соціалізації. Він пов'язаний із засвоєнням та прийняттям людиною вироблених суспільством норм поведінки, перетворенням цих норм у внутрішні механізми саморегуляції.

Самоосвіта – цілеспрямована пізнавальна діяльність, керована самою особистістю; надбання систематичних знань в якій-небудь галузі науки, техніки, культури, політичного життя і т.п. В основі самоосвіти – безпосередній особистий інтерес, який знаходиться в органічному сполученні із самостійністю вивчення матеріалу.

Самооцінка – елемент самосвідомості, який характеризується емоційно насиченими оцінками самого себе як особистості, власних здібностей, моральних якостей та вчинків; важливий регулятор поведінки. Самооцінка визначає взаємини людини з навколишнім світом, її критичність, вимогливість до себе, ставлення до успіхів і невдач.

Самосвідомість – усвідомлення й оцінка людиною самої себе як суб'єкта практичної та пізнавальної діяльності, як особистості (тобто свого морального вигляду й інтересів, цінностей, ідеалів і мотивів поведінки).

Самоспостереження – метод самопізнання, при якому об'єктом спостереження є стани та дії самої людини, яка спостерігає.

Самостійна робота – індивідуальна чи колективна навчальна діяльність; здійснюється без безпосереднього керівництва педагога.

Самостійна робота студента – планована студентом робота, виконувана за завданням та при методичному керівництві викладача, але без його особистої участі.

Самостійність – одна із провідних якостей особистості, що виражається в умінні ставити перед собою визначені цілі й домагатися їхнього досягнення власними силами. Самостійність передбачає відповідальне ставлення людини

до свого поводження. Здатність діяти свідомо й ініціативно не тільки у знайомій обстановці, але й у нових умовах. У тому числі у таких, котрі вимагають прийняття нестандартних рішень.

Свідомість – вищий рівень духовної активності людини як соціальної істоти. Своєрідність цієї активності полягає в тому, що відображення реальності у формі почуттєвих та розумових образів передбачає практичні дії людини, надаючи їм цілеспрямованого характеру.

Світогляд – система узагальнених уявлень людини про загальні закономірності, якій підкоряється світ, суспільство та людина, а також про характеристики ідеального, створеного світу, суспільства та людини, які знаходять відображення в системі цінностей та ідеалів особистості, соціальної групи, суспільства.

Семінар (лат. *seminarium* – розсадник) – пов’язаний із «посівом» знань, переданих від педагога до його студентів, які «проростають» у свідомості, здатних до самостійних суджень, до відтворення та поглиблення отриманих знань. Один із видів практичних навчальних занять.

Синтез (грец. *synthesis* – сполучення, складання) – з’єднання елементів, властивостей (сторін) досліджуваного об’єкта в одне ціле (систему), здійснюване як у практичній діяльності, так і в процесі пізнання. Синтез – одна з основних розумових операцій.

Систематизація (грец. *systema* – ціле, складається з частин) – розумова діяльність, у процесі якої досліджувані об’єкти організовуються у визначену систему на основі обраного принципу.

Системність знань, якість сукупності знань характеризується наявністю у свідомості структурно-функціональних зв’язків між різнорідними елементами знань. Системність знань передбачає розуміння людиною співвідношення між поняттями та законами, науковими фактами та постулатами, постулатами та наслідками; усвідомлення особистістю місця знань у науковій теорії.

Словники навчальні – у лексикографії самостійний тип словників; відрізняються навчальною спрямованістю та використовуються як один із засобів навчання. Навчальний характер їх виявляється у складі словника, доборі, розміщенні, способах подачі та інтерпретації лінгвістичної інформації, мові викладу матеріалу, обсязі й оформленні

Соціалізація (лат. *socialis* – суспільний) – розвиток і самореалізація людини протягом усього життя в процесі засвоєння та відтворення культури суспільства. Процес соціалізації умовно можна представити як сукупність чотирьох складових: *стихійної соціалізації* людини у взаємодії та під впливом об’єктивних обставин життя суспільства, зміст, характер і результати якої визначаються соціально-економічними та соціокультурними умовами. *Керована соціалізація* спрямовується, коли держава вживає визначених економічних, законодавчих та організаційних заходів для вирішення своїх завдань. Вони об’єктивно впливають на зміну можливостей та характеру розвитку, на життєвий шлях тих чи інших вікових і/чи соціально-професійних груп населення (наприклад, визначаючи обов’язковий мінімум освіти, вік і

терміни служби в армії, вік виходу на пенсію і т.д.). *Соціально контрольована соціалізація* – шлях планомірного створення суспільством і державою організаційних, матеріальних і духовних умов для розвитку (виховання) людини. *Самовизначення людини* (більш-менш свідоме), що має соціальний, асоціальний чи антисоціальний вектор, відповідно до індивідуальних ресурсів згідно чи всупереч об'єктивним умовам її життя. Соціалізація – процес безупинний, тому що людина постійно взаємодіє із соціумом. Виховання – процес дискретний (переривчастий) тому що, будучи планомірним, здійснюється у визначених структурах та організаціях, тобто обмежено за місцем і часом.

Спеціальність – категорія, що характеризує:

- у сфері праці – спрямованість і зміст робіт у межах професії (зміст задач професійної діяльності, що відповідають визначеній кваліфікації);

- у сфері освіти – спрямованість і зміст навчання при підготовці фахівця (визначається через узагальнений об'єкт діяльності чи виробничу функцію, а також предмет діяльності фахівця та відбиває, насамперед, вид його діяльності і сферу застосування його праці).

Спеціальність (лат. *specialis* – особливий, *species* – рід, вид) – вид трудової діяльності, здійснюваний на основі відповідної профільованої теоретичної та практичної підготовки. У порівнянні із професійною базовою діяльністю (див. Професія) має більш вузький характер і в рамках її іноді менш стійкий. Розподіл на спеціальності відбиває якісну розмаїтість конкретних трудових процесів і глибину розподілу праці з урахуванням застосовуваних способів та особливостей устаткування, об'єктів, знарядь праці, кінцевої продукції і т.п.

Спілкування – взаємодія двох і більше людей з метою встановлення і підтримки міжособистісних відносин, досягнення загального результату спільної діяльності; один із найважливіших факторів психічного та соціального розвитку студента. Педагогічне спілкування – це професійне спілкування педагога та студента, яке спрямоване на досягнення навчальних і виховних цілей. Воно не зводиться тільки до ділового спілкування на уроках, а включає різні форми спілкування, у т.ч. і довірче, поза заняттями.

Сприйняття – система одержання та перетворення інформації, яка забезпечує свідомість відображенням об'єктивної реальності й орієнтуванням у навколишньому світі. Сприйняття разом із відчуттям виступає як відправний пункт пізнання, що доставляє йому почуттєвий матеріал. У процесі пізнання сприйняття опосередковується мисленням і перевіряється практикою. Поза таким опосередкуванням і перевіркою сприйняття може виступати джерелом як знання, так і омани чи ілюзії.

Стонлення – стан організму, що виникає при тривалому впливі фізичних і розумових навантажень, який характеризується пониженою працездатністю. Виявляється в неузгодженості роботи психофізіологічних систем організму, які забезпечують його діяльність

Стрес (англ. *stress* – напруга) – стан психофізіологічної напруги, який виникає в людини під дією різних сильних впливів та супроводжується мобілізацією захисних систем організму та психіки.

Суб'єктивні фактори адаптації студента – це комплекс факторів, а саме: недостатньо відповідальне ставлення до навчання; недосформованість навчальних цілей; відсутність чіткого уявлення про майбутню спеціальність; невпевненість у своїх знаннях і можливостях.

Творча діяльність – форма діяльності людини чи колективу – створення якісно нового. Стимулом до творчої діяльності слугує проблемна ситуація, яку неможливо вирішити традиційними способами.

Творчість – це створення, винайдення об'єктивного нового та корисного (об'єкта) і/чи його розвиток в умовах неповноти інформації. Вища форма активності та ключова діяльність людини, яка створює нові матеріальні та духовні цінності, розширює та перетворює навколишнє середовище; здатність до створення нових реалій та одночасно саме творення.

Темп навчання – трактований як швидкість чи інтенсивність освітньої діяльності, визначається індивідуальними особливостями студента: його мотивацією, розвинутими здібностями, рівнем підготовленості, психологічними, фізіологічними та іншими характеристиками.

Теорія трьох потреб Мак Клеllandа – змістовна теорія мотивації, яка описує поведінку студента через три категорії потреб: влади, досягнень, причетності.

Теорія ієрархії потреб Маслоу – основоположна класична модель змістовних теорій мотивації, згідно з якою людські потреби класифікуються за ступенем їх впливу на поведінку окремої особи у певний момент часу. Вона складається з п'яти груп потреб, які перебувають в ієрархічній залежності.

Теорія справедливості Адамса – процесуальна теорія мотивації, згідно з якою студенти суб'єктивно визначають відношення очікуваного заохочення до витрачених зусиль і співставляють своє заохочення з винагородами, які отримують інші студенти, що виконали аналогічні завдання.

Тест – стандартизована психодіагностична методика, призначена для встановлення кількісних та якісних індивідуально-психологічних відмінностей. У психологічній діагностиці – стандартизований, часто обмежений у часі іспит.

Тест досягнень – тип психодіагностичних методик, спрямований на оцінювання досягнень у рівні розвитку здібностей і навичок, знань і умінь.

Тести (англ., test – іспит, проба) – стандартизовані завдання, призначені для виміру у порівнюваних величинах індивідуально-психологічних властивостей особистості, а також знань, умінь та навичок; один із основних методів психологічної діагностики.

Тривожність – переживання емоційного неблагополуччя, пов'язане з передчуттям небезпеки чи невдачі. Суб'єктивно відчувається як напруга, заклопотаність, почуття безпорадності й невизначеності.

Увага – спрямованість та зосередженість свідомості на визначених об'єктах чи визначеній діяльності. Увага є не самостійним психічним процесом, а якісною характеристикою сприйняття, пам'яті, мислення, що забезпечує вибіркового характер психічної діяльності, здійснення вибору даного об'єкта з декількох можливих.

Узагальнення у навчанні – розумова дія, яка виявляє відношення і зв'язки окремих та загальних властивостей засвоюваного матеріалу. Узагальнення – одна з основних розумових дій.

Уміння – здатність людини виконувати визначені дії під час здійснення тієї чи іншої діяльності на основі відповідних знань. Уміння – освоєні людиною способи виконання дії, забезпечувані сукупністю набутих знань і навичок. Уміння можуть бути як розумовими (наприклад, робити граматичний аналіз слова), так і практичними (грамотно писати).

Умовивід – розумова операція, яка полягає в одержанні нового висновку з декількох суджень. Є необхідним засобом пізнання, коли для встановлення істини недостатньо простого розгляду, а потрібно провести дослідження: вивести наслідок, здійснити доказ, систематизувати наявні знання, перевірити гіпотетичні положення і т.п.

Установка у психології – неусвідомлений стан, який випереджає та визначає розгортання будь-яких форм психічної діяльності; стан змобілізованості, готовності до дії; обумовлена наявністю у суб'єкта потреби та відповідних умов її задоволення.

Учені ступені і звання – офіційне підтвердження наукової кваліфікації фахівця та його ролі в освітньому процесі у закладі вищої освіти; присудження ступенів і присвоєння звань – форма атестації наукових кадрів.

Уява – фантазія, психічний процес, що полягає у створенні нових уявлень, думок і образів на основі життєвого досвіду.

Характер – сукупність стійких індивідуальних особливостей особистості, що складається та виявляється у діяльності та спілкуванні, обумовлюючи типові індивідуальні способи поведінки. Індивідуальні особливості, що утворюють характер, відносяться, в першу чергу, до волі й емоцій, але певною мірою і до розуму.

Фактори підвищення мотивації навчання: 1) надання пріоритету власним міркуванням, а не думкам інших людей; 2) подобаються дисципліни, які передбачені програмою підготовки; 3) добра попередня підготовка перед вступом до ЗВО; 4) використання прогресивних методів навчання інших студентів; 5) прагнення самостверджуватися у навчанні; 6) намагання вчитись добре, щоб стати кваліфікованим фахівцем; 7) доведення собі та іншим, що можна вчитись краще; 8) намагання завдяки ґрунтовним знанням мати максимальні шанси у професійному житті.

Функції самоуправління – основні напрями самоуправління навчанням: мотивація, планування, організація, контроль, інформація і комунікація.

Цикл самоуправління навчанням – процес послідовного виконання таких функцій: мотивації, планування, організації, контролю навчання з використанням навчальної інформації.

Цикл підготовки – сукупність складових частин змісту освіти чи професійної підготовки, які об'єднані відповідно до ознак причетності їхнього змісту до загальної галузі освіти чи загального напрямку підготовки.

Цитати – повні й точні витяги певної частини тексту літературного

джерела, в яких особливо вдало сконцентрована і чітко висловлена відповідна думка.

Цілі навчання – конкретні, бажані для студента, результати навчання, на досягнення яких спрямована його діяльність.

Часовий принцип Парето – встановлення пріоритетності щодо послідовності виконання навчальних завдань. Суть його полягає в тому, що в певній групі або множині окремі малі частини мають набагато більшу значимість, ніж їх відносна питома вага у цій групі.

Швидкочитання – швидке сприймання інформації з оптимальним рівнем її осмислення і засвоєння.

Якості знань виявляються в результаті багатоаспектного аналізу засвоєння і застосування знань людиною у різних видах діяльності. Поняття якості знань передбачає співвіднесення видів знань (закони, теорії, прикладні, методологічні знання) з елементами змісту освіти.

Якості особистості студента – це когнітивні (пізнавальні) якості, уміння відчувати навколишній світ, задавати питання, знаходити причини явищ, позначати своє розуміння чи нерозуміння питання та ін.

7.3. Рекомендована література

Основна

1. Базиленко А.К., Іванова І.Б., Кириленко В.Г., Кондукоцова Н.В. Рекомендації студентам щодо активного онлайн-навчання в умовах онлайн-освіти: навч. метод. посіб. / А. К. Базиленко, І. Б. Іванова, В. Г. Кириленко, Н. В. Кондукоцова. К. : Університет “Україна”, 2020. 85 с.
2. Бирик С.П. Самоменеджмент / С. П. Бирик, Г. М. Сютя. Харків : Фоліо, 2017. 494 с.
3. Вдосконалення викладання у вищій освіті: теорія та практика : монографія / [С. Калашнікова, Н. Базелюк, О. Базелюк та ін.] ; за наук. ред. С. Калашнікової. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 255 с.
4. Комар В.Ю. Створення концептуальних десяткових моделей творчого самоуправління навчанням студентів управлінських спеціальностей. С. 202-205 / Соціально-економічний потенціал України та країн Європи: правове регулювання, проблеми і тенденції розвитку; матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та науковців, м. Київ, 17 травня 2018 р. К. : Університет «Україна», 2018. 300 с.
5. Комар В.Ю. Створення інформаційно-аналітичної картини самоуправління професійною підготовкою студентів державно-управлінських спеціальностей. Університетські наукові записки, Часопис Хмельницького університету управління та права. №1 (61). 2017. С. 305-316.
6. Комар Ю.М., Поважний О.С., Комар С.Ю. Основи навчання студента. В 4 кн. Кн. 1. Самоуправління навчанням : малоформатний навч.-метод. посібник. У 2 ч. Ч. 1. Анотований конспект лекцій / За заг. ред. В. В. Дорофійенка. Донецьк : ДонДУУ, 2009. 305 с.
7. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL:

https://naqa.gov.ua/академічна_добросесність.

8. Стинська В.В. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2022. 180 с.
9. Стинська В., Карпенко О. Тренінгові технології у практиці підготовки майбутніх викладачів закладу вищої освіти. Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». 2021. № 12 (44). С. 172–177.
10. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / О. І. Федоренко, В. О. Тюріна, С. П. Гіренко, С. М. Бойко, М. О. Котелюх, П. Д. Червоний, О. В. Медведєва; за заг. ред. О. І. Федоренко. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. 240 с.
11. Прищак М.Д. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі : курс лекцій / М. Д. Прищак, О. Б. Залюбівська. Вінниця : ВНТУ, 2019. 150 с.
12. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
13. Про освіту: Закон України від 05.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 №286-р «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>.

Додаткова

1. Бородіна О.С. Освіта впродовж життя – вимога сьогодення. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти: збірник матеріалів Всеукр. наук.-пр. інтернет-конф. (Бердянськ, 23-24 жовтня 2019 р.).* Бердянськ : Бердянський державний педагогічний університет, 2019. С. 64-67.
2. Бородіна О.С. Соціальна адаптація особистості при взаємодії з сучасними інформаційними технологіями. *Молодь: освіта, наука, духовність: XVII Всеукр. наук. конф. студ. і молодих вчених (Київ, 27-28 травня 2020 р.).* Київ : Університет “Україна”, 2020. С. 165-167.
3. Бородіна О.С. Моделювання ситуацій професійної діяльності студентів у навчально-виховному процесі закладів вищої освіти. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки: міжнар. наук.-практ. конф. молодих науковців, аспірантів і здобувачів вищої освіти (Рівне, 21-22 травня 2020 р.).* Ч.2. Рівне. 2020. С. 49-52.
4. Бородіна О.С. Роль самоосвіти в професійній підготовці із врахуванням інклюзивних умов. *Гуманітарна наука XXI століття: сучасні виклики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук : матеріали заочної міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів, 06 листопада. 2020 р.) / гол. ред.: О.М. Тогочинський; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2020. С.11-13.*
5. Бородіна О.С. Самоосвіта педагогічних працівників як невід’ємна складова ефективної професійної діяльності. Електронний збірник наукових праць ЗОІППО «Психолого-педагогічний супровід професійного розвитку педагогічних

працівників у системі неперервної освіти» : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 10-12 листопада 2020 р.). № 5(42). Запоріжжя. 2020. URL: https://drive.google.com/file/d/1C3BrB6Y82CmwOYe_P9pYUFcTWIbyyGyt/view

6. Авдєєнко А.П. Інтенсифікація навчального процесу та організація самостійної роботи студентів / А. П. Авдєєнко, Л. В. Дементій, О. Є. Поляков // Проблеми освіти. 2001. Вип. 24. С. 108-111.

7. Базиленко А.К. Психологічні чинники формування соціальної активності студентської молоді (на прикладі студентського самоврядування) дис. ... канд. псих. наук: 13.00.01 / Інститут психології ім. Г. С. Костюка. К., 2018.

8. Бутенко Н. Комунікативні процеси у навчанні : підручник. К. : КНЕУ, 2004. 383 с.

9. Вища освіта України і Болонський процес [Текст] : навчальний посібник / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук [та ін.]; за ред. В. Г. Кременя. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2004. 384 с.

10. Довідник користувача європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) / упор. : Т. В. Фініков [та ін.]; за ред. І. О. Вакарчука. К. : Україна, 2009. 160 с.

11. Калошин В.Ф. Як навчити вчитися / В. Ф. Калошин. Х. : Вид. група «Основа», 2014. 224 с.

12. Кобзар О.Б. Дидактична роль лекції в навчальному процесі вищої школи // Педагогіка і психологія. 2001. №3-4. С. 104-109.

13. Кожухар О.І. Тестове оцінювання – важлива форма контролю організації самостійної роботи студентів // Матеріали міжнародної науково-практ. конф. «Актуальні проблеми методики навчання історії, правознавства та суспільствознавчих дисциплін у вищих навчальних закладах». Випуск 2. Харків : ФОП Павлов М.Ю., 2010. С. 3-7.

14. Коломієць В.О. Як виконувати курсову роботу : метод. посіб. для студ. вищих пед. навч. закл. К. : Вища школа. 2003. 66 с.

15. Комар Ю.М., Поважний О.С., Комар С.Ю. Основи навчання студента. В 4 кн. Кн. 1. Самоуправління навчанням. У 2 ч. Ч. 2. Зміст практичних занять і методичні рекомендації до їх виконання: Малоформатний навч.-метод. посібник / За заг. ред. В. В. Дорофійєнка. Донецьк : ДонДУУ, 2009. 167 с.

16. Комар Ю.М. Самоменеджмент навчання : навчальний посібник. Донецьк : Норд-Прес, ДІРСП, 2005. 132 с.

17. Котляр Р.В. Студент у вузі: методичні рекомендації по організації навчальної та самостійної роботи студентів. Миколаїв, 2002.

18. Малихін О.В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект : монографія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2009. 307 с.

19. Мостова І.М. Навчання без надмірних зусиль. Чернівці, 2000. 96 с.

20. Оклі Б. Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну. Наш формат, 2018. 272 с.

21. Пасмор Н.П. Бібліотечно-інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів. К., 2006.

22. Пащенко С.Ю. Проблема взаємовідносин між студентом та науковим керівником / С. Ю. Пащенко, Т. Г. Дорошенко, О. І. Заноздра // Вісник Запорізького національного університету. 2010. №2(13). С. 214-222.

23. Пивовар С.Ф. Самостійна підготовка студентів / С. Ф. Пивовар // Історія України : навчально-методичний посібник для семінарських занять / В. М. Литвин, В. Ф. Колесник та ін.; За ред. В. М. Литвина. К. : Знання-Прес, 2006. С. 435-460.

24. Чкан А.С. Самоменеджмент : навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Менеджмент» / А. С. Чкан, С. В. Маркова, Н. М. Коваленко. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 84 с.

25. Штепа О.С. Самоменеджмент (самоорганізування особистості) : навч. посіб. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів; Дрогобич : Коло, 2012. 362 с.

26. Швирка В.М. Квест як сучасна технологія навчання у вищій школі. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. 2019. № 6 (329), жовтень. Ч. 2. С. 135-141

27. Янц Н. Проблемна лекція як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів // Педагогіка. Гуманітарний вісник. №19. С. 277-281.

28. David Allen Getting Things Done: The Art of Stress-Free Productivity: Penguin (Non-Classics. 2001. 278 p.

29. Lyndon H. Jones, Paul Loftus, Lyndon Jones. Time Well Spent: Getting Things Done Through Effective Time Management. 2009. 240 p.

30. Forsyth Patrick. Successful Time Management. Kogan Page, 2007. 152 p.

31. Seiwert L., Woeltje H. Effective Time Management : Using Microsoft Outlook to Organize Your Work and Personal Life. PDF Microsoft Press, 2011. 272 p.

7.4. Інформаційні ресурси

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. Режим доступу: <https://dnpb.gov.ua/ua/>

2. Електронна бібліотека Національної Академії педагогічних наук України. Режим доступу: https://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/suak/corp.exe?&I21DBN=SLIR&P21DBN=SLIR&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=RES0000202

3. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого (парламентська). Режим доступу: <https://nlu.org.ua/>

4. Український інститут національної пам'яті. Режим доступу: <https://www.memory.gov.ua/>

5. Нормативна база освітнього процесу у ЗВО та передвищої освіти. Режим доступу: www.rada.gov.ua

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	ноутбук, проектор	доступ до мережі Інтернет, приміщення аудиторного фонду, проектор
Практичне заняття	ноутбук, проектор, наочні та роздаткові матеріали	доступ до мережі Інтернет, приміщення аудиторного фонду, проектор